

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU13

Cirkulär ekonomi

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om cirkulär ekonomi från allmänna motionstiden 2019/20. Motionsyrkandena handlar bl.a. om samhällets omställning till en cirkulär ekonomi, materialåtervinning, nedskräpning och åtgärder för minskat matsvinn.

I betänkandet finns 19 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och sju särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD och L).

Behandlade förslag

135 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Omställning till en cirkulär ekonomi.....	8
Materialåtervinning	17
Nedskräpning och sanering	40
Övriga kretsloppsfrågor.....	48
Cirkulär livsmedelsproduktion	53
Motioner som bereds förenklat.....	64
Reservationer	65
1. Åtgärder för att främja omställning till en cirkulär ekonomi, punkt 1 (M, KD).....	65
2. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (M, KD).....	66
3. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (C).....	68
4. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (V).....	68
5. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (L).....	70
6. Ekodesign och konsumentinformation, punkt 4 (M).....	71
7. Ekodesign och konsumentinformation, punkt 4 (C).....	71
8. Plaståtervinning, punkt 5 (M).....	73
9. Plaståtervinning, punkt 5 (V).....	73
10. Plaståtervinning, punkt 5 (KD).....	75
11. Återvinning av förpackningar och tidningar, punkt 6 (SD).....	76
12. Återvinning av elektronik och metaller, punkt 7 (M).....	77
13. Återvinning av elektronik och metaller, punkt 7 (V).....	78
14. Nedskräpning, punkt 8 (KD).....	78
15. Övergivna båtar, punkt 9 (C).....	79
16. Hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel, punkt 11 (V).....	80
17. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (SD).....	81
18. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (C).....	82
19. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (L).....	83
Särskilda yttranden	84
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (M).....	84
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (SD).....	84
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (C).....	84
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (V).....	84
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (KD).....	84
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (L).....	85
7. Centerpartiets förslag för en cirkulär ekonomi (C).....	85
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	86
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20.....	86
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	99

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Åtgärder för att främja omställning till en cirkulär ekonomi

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1087 av Joakim Järrebring (S),

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkandena 1 och 4 i denna del,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1, 2 och 6,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 18 och 22 samt

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

Reservation 1 (M, KD)

2. Cirkulär upphandling

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 4 i denna del och

2019/20:1199 av Marlene Burwick och Hanna Westerén (båda S).

3. Åtgärder för ökad återvinning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 10 och 16,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 19–21,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9 och

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11.

Reservation 2 (M, KD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (L)

4. Ekodesign och konsumentinformation

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 27 samt

2019/20:3305 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 1 och 4.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (C)

5. Plaståtervinning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 3,

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 och
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 37.

Reservation 8 (M)

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (KD)

6. Återvinning av förpackningar och tidningar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 35.

Reservation 11 (SD)

7. Återvinning av elektronik och metaller

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:917 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2019/20:1258 av Isak From m.fl. (S) yrkande 2,

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 2 och

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (V)

8. Nedskräpning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:238 av Patrik Björck och Erik Ezelius (båda S),

2019/20:444 av Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C)
yrkandena 1 och 2,

2019/20:1894 av David Josefsson (M),

2019/20:2405 av Sofia Westergren (M),

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 59,

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 23 och 24 samt

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29 och 30.

Reservation 14 (KD)

9. Övergivna båtar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1737 av Per Lodenius m.fl. (C),

2019/20:2906 av Edward Riedl (M) och

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 32 och 34–36.

Reservation 15 (C)

10. Marksanering

Riksdagen avslår motion

2019/20:1182 av Viktor Wärmick (M).

11. Hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1507 av Lorentz Tovatt (MP),

2019/20:1619 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 5 och

2019/20:2512 av Hans Rothenberg (M).

Reservation 16 (V)

12. Strandnära fånginsamling

Riksdagen avslår motion

2019/20:72 av Tuve Skånberg (KD).

13. Mål och åtgärder för minskat matsvinn

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 10–12,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 39–41,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37–39 och

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 19.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (L)

14. Utökad samverkan mot matsvinn

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 7–9 och 13–15,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 12 och

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 46.

15. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 28 april 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Nina Lundström (L), Markus Selin (S), Lorentz Tovatt (MP), Jon Thorbjörnson (V), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Sofia Nilsson (C), Helene Hellmark Knutsson (S), Johanna Haraldsson (S), Pyy Niemi (S), Teres Lindberg (S), Mikael Strandman (SD), Thomas Morell (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 135 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Motionsyrkandena handlar bl.a. om samhällets omställning till en cirkulär ekonomi, materialåtervinning, nedskräpning och åtgärder för minskat matsvinn.

Ett antal yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning i ett särskilt avsnitt.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. De motionsyrkanden som behandlas förenklat finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Omställning till en cirkulär ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om omställning till en cirkulär ekonomi samt om cirkulär upphandling.

Jämför reservation 1 (M, KD).

Motionerna

Åtgärder för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18 liksom i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5 anförs att takten i omställningen till en mer cirkulär ekonomi måste öka. Enligt motionärerna måste samhällets omställning till en mer ansvarsfull och hållbar produktion och konsumtion intensifieras. Vidare anförs i partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 22 att en nationell strategi för en biobaserad, cirkulär ekonomi bör tas fram. Även i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 anförs att en nationell strategi för en biobaserad, cirkulär ekonomi bör tas fram som syftar till att Sverige ska vara världsledande i omställningen. Motionärerna anser att arbetet med cirkulär ekonomi behöver konkretiseras och hållas samman. För att möjliggöra detta bör en strategi antas som samlar mål och visioner och stakar ut de konkreta styrmedel som krävs.

I kommittémotion 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 om att resurs- och kostnadseffektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi anför motionärerna att Sverige med kraft bör fortsätta omställningen till ett resurseffektivt samhälle med utgångspunkt i avfallshierarkin och idén om en cirkulär ekonomi. I yrkande 2 i samma motion anförs vikten av att motverka den ökande graden av projektifiering i omställningen till en cirkulär ekonomi. Motionärerna anser att långsiktighet och systematiskt arbete leder till bättre resultat och därmed en snabbare övergång till ett resurseffektivt samhälle. Vidare anförs i yrkande 6 i samma motion att det bör övervägas om det holländska s.k. Green Deal-initiativet för att främja innovationer i den cirkulära ekonomin bör införas.

I motion 2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 1 om cirkulär ekonomi anförs att många av leverantörskedjorna är globala och att om lagstiftningen inte harmoniseras är risken att den blir verkningslös. Motionärerna ser EU som en mycket viktig aktör för att genomföra förändringar, inte minst för produktion och produkter.

Enligt motion 2019/20:1087 av Joakim Järrebring (S) om att genom att intensifiera arbetet för en cirkulär ekonomi, förena lägre miljöpåverkan med fler jobb och ökad välfärd, går det att förena tillväxt och teknisk utveckling med en hållbar produktion och konsumtion. Men det måste enligt motionären byggas på en cirkulär ekonomisk modell.

Cirkulär upphandling

I motion 2019/20:1199 av Marlene Burwick och Hanna Westerén (båda S) anförts vikten av att ställa krav på återvunnet material i offentliga upphandlingar. Enligt motionärerna kan det offentliga Sverige sätta ambitiösa mål för upphandling av återvunnet material – då skapas både klimatnytta och förutsättningar för ett mer cirkulärt samhälle.

Även i motion 2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 4 uppmärksammas stödet för cirkulär upphandling. Motionärerna ser ett behov av att offentliga upphandlare får bättre kunskap och verktyg för att kunna styra den offentliga konsumtionen till att bli mer cirkulär. I upphandlingsmyndighetens stöd till offentliga upphandlingar borde främjandet av cirkulär ekonomi såsom användning av återvunnet material ha en tydlig roll att spela.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Åtgärder för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi

Enligt regeringen är utvecklingen mot en cirkulär ekonomi central för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland, och för att bidra till miljö- och klimatmålen och flera av de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030.

I januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Liberalerna framgår att utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi ska stärkas. Enligt överenskommelsen ska en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin genomföras. Vidare ska ytterligare steg tas som gör det enklare för hushåll att återvinna och återbruka, bl.a. genom att producentansvar för textilier införs. Möjliga framkomliga vägar för att kraftigt öka återbruk och återvinning av textilier ska prövas där branschen och ideella aktörer involveras. En utredning om krav på pant ska omfatta fler produkter, som exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik ska tillsättas, med målet att ha ett system på plats 2022. För ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan de kommunala systemen och producentansvarssystemen och för högre återvinning ska införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, utredas. En utredning

ska tillsättas om möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer från och hur den kan återvinnas eller tas om hand. Av januariavtalet följer även att ett hyberavdrag liksom möjligheter att skattefritt upp till ett visst belopp hyra ut lösöre som t.ex. bil, kläder, verktyg eller möbler ska införas från 2022.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att takten i arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi behöver öka. Vidare anför regeringen att det är viktigt med EU-gemensamma regler för att gå mot en cirkulär ekonomi med giftfria och resurseffektiva kretslopp inom EU:s inre marknad.

EU-kommissionen presenterade 2015 ett förslag om cirkulär ekonomi i två delar: en handlingsplan för cirkulär ekonomi (COM (2019) 190 final) och ett nytt avfallspaket. Handlingsplanen saknade till stor del förslag till bindande lagstiftning, dock presenterade kommissionen initiativ kring produktion, produktionsprocesser och konsumtion, återvinning, avfallshantering och nya affärsmodeller/delningsekonomi. Fem prioriterade områden lyftes fram: plast, matavfall, kritiska råmaterial, bygg- och rivningsavfall, biomassa samt biobaserade produkter. Avslutningsvis föreslogs ett ramverk för uppföljning, bl.a. ska en uppsättning nyckelindikatorer identifieras.

Det s.k. avfallspaketet beslutades av Europeiska unionens råd i maj 2018, och innebär revideringar av sex direktiv på avfallsområdet. De direktiv som berörs är:

- avfallsdirektivet (2008/98/EG)
- direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG)
- direktivet om deponering av avfall (1999/31/EG)
- direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU)
- direktivet om batterier och ackumulatörer (2006/66/EG)
- direktivet om uttjänta fordon (2000/53/EG).

I avfallsdirektivet fastställs en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik om att förebygga och hantera avfall. Avfall ska enligt bestämmelsen i första hand förebyggas, i andra hand förberedas för återanvändning, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand återvinnas på något annat sätt (t.ex. genom energiåtervinning) och i femte och sista hand bortskaffas. EU:s nya regler föreskriver en ökad användning av effektiva ekonomiska instrument och andra åtgärder som främjar avfallshierarkin. Tillverkarna får här en viktig roll genom att de måste ansvara för sina produkter när de blir avfall. Dessutom ska det senast 2024 finnas obligatoriska system för utökat producentansvar för alla förpackningar. Det finns redan krav på separat insamling av papper, papp, glas, metall och plast. De nya reglerna ska höja kvaliteten på returråvaror och deras användning: farligt hushållsavfall ska samlas in separat senast 2022, biologiskt avfall senast 2023 och textilier senast 2025. Vidare ska deponering fasas ut gradvis. Vid 2035 ska högst 10

procent av det kommunala avfallet deponeras. Den nya lagstiftningen fokuserar även på att förebygga avfall.

Genomförandet av de reviderade direktiven pågår i Sverige. I budgetpropositionen för 2020 anför regeringen att genomförandet kommer att bidra till att steg tas mot en cirkulär ekonomi. En proposition kommer att läggas fram under våren 2020.

En delegation för cirkulär ekonomi inrättades av regeringen i april 2018 (dnr M2018/01090/KI). Delegationen var ett av förslagen i betänkandet från utredningen om cirkulär ekonomi, Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi, SOU 2017:22. Även erfarenheterna från samverkansprogrammet cirkulär och biobaserad ekonomi har pekat på att det finns behov av en samordnande och pådrivande kraft för omställningen till en cirkulär ekonomi. Delegationen är placerad vid Tillväxtverket. Syftet med delegationen är att nationellt och regionalt stärka omställningen till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Den ska vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för omställningen, med syfte att både minska miljö- och klimatpåverkan och att stärka förutsättningarna för svenskt näringsliv på framtida globala marknader. Därigenom förväntas man uppnå ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv på nationell och regional nivå. Några av delegationens uppgifter är att identifiera hinder, motverkande styrmedel och behov av utbildning och information samt att ge regeringen råd och förslag på kostnadseffektiva åtgärder. Delegationen ska senast den 1 mars 2021 redovisa hur dess arbete har fungerat och vid behov föreslå förändringar.

I mars 2019 presenterade EU-kommissionen en rapport om genomförandet av den handlingsplan för cirkulär ekonomi som antogs 2015 (COM (2019) 190 final). Rapporten belyser de viktigaste resultaten och beskriver vad som återstår att göra för att bana väg för en klimatneutral och konkurrenskraftig cirkulär ekonomi som minimerar trycket på natur- och dricksvattenresurser och ekosystem. Rapporten fastslår att samtliga 54 åtgärder i handlingsplanen har genomförts eller håller på att genomföras. Enligt kommissionen kommer åtgärderna att bidra till att öka den europeiska konkurrenskraften och modernisera ekonomin och industrin för att skapa sysselsättning, skydda miljön och skapa hållbar tillväxt. I och med rapporten anser kommissionen att handlingsplanen är genomförd.

I oktober 2019 antogs rådslutsatser inom ramen för arbetet med en cirkulär ekonomi på miljørådet. Regeringen välkomnade slutsatserna som syftade till att lägga en grund för ett även i fortsättningen ambitiöst arbete med cirkulär ekonomi inom EU. Bland annat uppmanades kommissionen att presentera ett förslag om ett långsiktigt strategiskt ramverk för cirkulär ekonomi samt en ny handlingsplan. I kommissionens arbetsprogram för 2020 aviserades att en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi skulle presenteras under mars 2020.

Vidare anför regeringen i den klimatpolitiska handlingsplanen som lades fram av regeringen i december 2019 (prop. 2019/20:65) att utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi bör stärkas. Även här anför regeringen att flera åtgärder inom detta område bör genomföras under

mandatperioden. Utöver en nationell strategi för cirkulär ekonomi bör bl.a. en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter göras för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin. En skatt på avfallsförbränning bör införas för att nå de nationella klimatmålen och en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering.

I samband med diskussioner om kommissionens gröna giv (COM(2019) 640 final) på miljörådet i mars 2020 välkomnade regeringen kommissionens avsikt att presentera en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi under 2020 med särskild inriktning på resursintensiva sektorer som textilier, bygg, elektronik och plast. Regeringen anser att en sådan ny handlingsplan bör bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi med resurseffektiva och giftfria kretslopp. Handlingsplanen bör omfatta initiativ till en textilstrategi och fortsatta åtgärder på EU-nivå för att förebygga och hantera de miljöproblem som uppkommer på grund av plast och mikroplast.

I budgetpropositionen för 2020 anför regeringen att den avser att vidta flera åtgärder inom detta område under mandatperioden, bl.a. ska en nationell strategi för cirkulär ekonomi tas fram. Genom en sådan strategi vill regeringen ta ett helhetsgrepp på frågan om hållbar produktion och konsumtion av varor och tjänster. Strategin ska bidra till genomförandet av de nationella miljö- och klimatmålen och till EU:s arbete med cirkulär ekonomi.

Den 28 januari 2020 bjöd regeringen in olika branscher och organisationer till ett möte för att ge inspel till det pågående arbetet med strategin för cirkulär ekonomi. En möjlig vision är att Sverige till 2030 ska ställa om produktion och konsumtion till en cirkulär ekonomi där material och produkter hanteras som en resurs i giftfria och resurseffektiva kretslopp.

Den nationella strategin föreslås innehålla några särskilda fokusområden:

1. Cirkulär ekonomi genom skärpt produktdesign och hållbar produktion,
2. Cirkulär ekonomi genom att stimulera hållbara sätt att konsumera,
3. Cirkulär ekonomi genom att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp,
4. Cirkulär ekonomi genom cirkulära affärsmodeller och
5. Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringslivet.

Enligt regeringen är Sverige ett av de länder i världen som har bäst förutsättningar att gå före och visa att en fossilfri värld med en cirkulär ekonomi är möjlig, och det finns stora möjligheter att utveckla innovationer och nya affärsmodeller. Enligt uppgift från Regeringskansliet ska strategin vara klar under 2020.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:729 av Lotta Finstorp (M)) om cirkulär ekonomi anförde statsrådet Isabella Lövin den 22 januari 2020:

Utvecklingen mot en cirkulär ekonomi är central för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland, bidra till miljö- och klimatmålen och flera av de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030. Omställningen till en cirkulär ekonomi är även viktig för regeringen eftersom den kommer att innebära stora möjligheter till stärkt konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Regeringen kommer att genomföra flera åtgärder inom detta område under mandatperioden. Enligt januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, ska utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi stärkas. Regeringen kommer att ta fram en nationell strategi för cirkulär ekonomi. Därutöver ska bland annat ett producentansvar för textil införas, krav på pant utvidgas till fler produkter och en utredning om så kallade produktpass tillsätts.

Regeringen har även vidtagit flera åtgärder för att bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi. För att förändra konsumtionsmönstren av varor och tjänster genom att stimulera återanvändning av varor har regeringen sänkt mervärdesskatten från 25 procent till 12 procent för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne samt infört en skattereduktion för reparation och underhåll av vitvaror som utförs i bostaden.

Nya ekonomiska styrmedel kan göra kretsloppstänk ännu mer attraktivt för den enskilde. Regeringen har tillsatt flera utredningar för att se över möjligheterna att införa ekonomiska styrmedel för att främja cirkulär ekonomi, däribland en utredning om skatt på engångsartiklar.

Enligt januariavtalet ska det införas ett hyberavdrag liksom möjligheter att skattefritt upp till ett visst belopp hyra ut lösöre som till exempel bil, kläder, verktyg eller möbler.

Den 10 mars 2020 lade kommissionen fram sitt meddelande En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa (COM(2020) 98 final). I handlingsplanen anför kommissionen att en uppväxling av den cirkulära ekonomin från ett fåtal föregångare till de stora ekonomiska aktörerna kommer att vara avgörande för att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och för att frikoppla ekonomisk tillväxt från resursanvändning, samtidigt som man säkerställer EU:s långsiktiga konkurrenskraft. För att uppfylla denna ambition måste EU påskynda övergången till en regenerativ tillväxtmodell som ger mer tillbaka till planeten än den tar, göra framsteg när det gäller att hålla sin resursförbrukning inom planetens gränser och därför sträva efter att minska sitt konsumtionsavtryck och fördubbla sin cirkulära materialanvändning under det kommande decenniet.

Kommissionen presenterar en rad initiativ i handlingsplanen som syftar till att skapa en samstämmig ram för produktpolitiken där hållbara produkter, tjänster och affärsmodeller är normen och konsumtionsmönstren omvandlas så att det inte genereras något avfall. Ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att minska avfallet och säkerställa att EU har en väl fungerande inre marknad för returråvaror av hög kvalitet. EU:s kapacitet för att ta ansvar för sitt avfall kommer också att stärkas. Det aviseras även en policyram för biobaserad plast, ett initiativ för cirkulär elektronik och lagstiftningsförslag om bl.a. nytt regelverk för batterier.

Kommissionen anför vidare i meddelandet att Europa inte kan åstadkomma en omvälvande förändring på egen hand. EU kommer därför att fortsätta att visa vägen mot en cirkulär ekonomi på global nivå och utnyttja sitt inflytande, sin expertis och sina ekonomiska resurser för att förverkliga målen för hållbar utveckling till 2030.

Cirkulär upphandling

Regeringen har slagit fast i den nationella upphandlingsstrategin (dnr Fi2016/00833/OU) att Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling och att ett livscykelperspektiv bör beaktas i upphandlingens olika faser. Möjligheterna att ta miljö- och klimathänsyn vid upphandling har förtydligats i den nya upphandlingslagstiftningen, bl.a. i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

I den klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2019/20:65) framhåller regeringen att offentlig upphandling är ett effektivt instrument för att främja god konkurrens och sund användning av skattemedel och kan också bidra till att våra klimatmål nås. Enligt regeringen finns en stor potential att genom offentlig upphandling bidra till minskade utsläpp och att innovativa och klimatsmarta lösningar främjas.

I klimathandlingsplanen anges att den svenska offentliga sektorn varje år köper varor, tjänster och byggtreprenader för ungefär 700 miljarder kronor. Dessa inköp utgör ungefär en sjättedel av Sveriges BNP och inköpens utsläpp uppgår årligen till ca 12 miljoner ton koldioxidekvivalenter. De områden som enligt regeringen har störst klimatpåverkan, sett till livscykelutsläpp, är bygg- och anläggningsentreprenader, tjänster som omfattar drift av infrastruktur och fastigheter, transporter samt livsmedel.

Regeringen anför vidare att staten, kommunerna och regionerna genom medvetna inköp kan främja marknader för mindre utsläppsintensiva produkter och tjänster och också bidra till att skapa marknader för nya innovativa lösningar, t.ex. genom innovationsupphandling. Utöver den direkta klimat-effekten kan sådan offentlig upphandling bidra till att de företag som erbjuder klimatsmarta tjänster och produkter genom skalfördelar, och för ny teknik även läroeffekter, kan sänka kostnaderna för mer klimatsmarta alternativ. På det sättet ökar konkurrenskraften för dessa för hela marknaden. För att fullt ut nyttja potentialen för offentlig upphandling att minska utsläppen behövs även klimatsmarta innovationsupphandlingar som främjar utveckling och införande av nyskapande och bärkraftiga lösningar.

Regeringen avser att se över hur det klimatpolitiska ramverket kan få genomslag i offentlig upphandling, med fokus på upphandlingar med stor klimatpåverkan. Enligt regeringen har Upphandlingsmyndigheten en viktig roll i klimatarbetet och bör få i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att offentlig upphandling ytterligare ska kunna bidra till att nå våra klimatmål och att de upphandlingsinsatser som ger störst klimatnytta för pengarna kan prioriteras. Utöver det kommer lämpliga myndigheter att få i uppdrag att starta och driva beställarnätverk för klimatsmart upphandling på transportinfrastrukturområdet. Vidare anför regeringen i den klimatpolitiska handlingsplanen att det i dag inte finns någon standardiserad metod för att beräkna externa miljöeffekter inom ramen för offentlig upphandling.

Regeringens delegation för cirkulär ekonomi hade under 2019 fokus på att bl.a. undersöka möjligheterna att förbättra upphandling som styrmedel för att

främja cirkulär ekonomi. Den 25 november 2019 bjöd delegationen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting och Upphandlingsmyndigheten in till ett seminarium om cirkulär ekonomi och offentlig upphandling. Seminariet vände sig främst till dem som arbetar som upphandlare, inköpare, inköpsansvarig, miljöstrateg eller som har en annan funktion med koppling till offentlig upphandling. Under seminariet presenterades goda exempel från några kommuner och leverantörer samt hur Delegationen för cirkulär ekonomi, Sveriges Kommuner och Regioner (byte namn den 27 november 2019) och Upphandlingsmyndigheten arbetar med att stötta spridningen av arbetssättet.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att de nordiska statsministrarna den 25 januari 2019 antog en deklaration om nordisk koldioxidneutralitet. Där redogörs även för att ordförandeskapsprojektet om hållbara nordiska städer med fokus på klimatsmart mobilitet, som lanserades 2018, fortsätter med goda resultat samt att särskilda insatser om grön finansiering och grön offentlig upphandling har påbörjats som en del i genomförandet av den genomlysning av sektorns verksamhet som genomfördes 2017–2018.

Vidare redovisas i budgetpropositionen att IVL Svenska Miljöinstitutet i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner har beskrivit status och förutsättningar för att införa ett livscykelperspektiv i den offentliga upphandlingen i Sverige samt föreslagit ett antal steg för en sådan fortsatt utveckling.

Under 2019 ledde IVL projektet Upphandlingskriterier för cirkulära produkter. Projektet handlar om att ge råd och stöd om cirkulär upphandling samt att dokumentera och sprida erfarenheter från upphandlingar där cirkulära kriterier ingått. Projektet finansieras av innovationsprogrammet RE:Source som är Sveriges största satsning på forskning och innovation inom resurs- och avfallsområdet. Projektet har etablerat ett öppet nätverk för alla intresserade kallat Nätverket för cirkulär upphandling. Resultaten av projektet kommer att redovisas och en vägledning om cirkulär upphandling att utarbetas.

Ett annat exempel är det Vinnovafinansierade projektet Affärsmodellinnovation för cirkulära möbelflöden som pågått sedan 2014, med deltagare från både privat och offentlig sektor. Projektet syftar till att möta samhällets behov av att ta till vara alla typer av resurser bättre för att skapa en mer hållbar industriell utveckling, genom att ge förutsättningar för en produktion och konsumtion av offentliga möbler som är mer resurseffektiv, mindre miljöbelastande och samtidigt stärker företagets internationella konkurrenskraft. Enligt projektet kan cirkulära möbelflöden, där möbler renoveras och används på nytt, halvera resursförbrukningen jämfört med traditionell hantering och minska möbelbranschens miljöpåverkan med 30 procent. I projektet testas övergången från linjär till cirkulär ekonomi i en hel bransch. Ett av exemplen som lyfts fram i projektet är riksdagens stolar som är 35 år gamla och nyligen renoverats för andra gången.

I kommissionens meddelande En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa (COM (2020) 98 final) som presenterades den 10 mars 2020 anføres att myndigheternas köpkraft motsvarar 14 procent av EU:s BNP och kan vara en stark drivkraft för att öka efterfrågan på hållbara produkter. För att utnyttja denna potential avser kommissionen att föreslå obligatoriska minimikriterier och mål för miljöanpassad offentlig upphandling inom sektorslagstiftning och fasa in obligatorisk rapportering för att övervaka användningen av miljöanpassad offentlig upphandling, utan att skapa omotiverade administrativa bördor för offentliga köpare. Kommissionen kommer också att fortsätta stödja kapacitetsutbyggnad med vägledning, utbildning och spridning av god praxis och uppmuntra offentliga köpare att delta i initiativet Offentliga inköpare för klimat och miljö, vilket kommer att underlätta utbyten mellan köpare som har åtagit sig att genomföra miljöanpassad offentlig upphandling. Kommissionens avsikt är att lägga fram förslag under 2021.

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för att främja omställning till en cirkulär ekonomi

Utskottet delar regeringens uppfattning att en övergång från en linjär till en cirkulär ekonomi är en förutsättning för att det ska vara möjligt att uppnå såväl globala hållbarhetsmål som flera miljö- och klimatmål, och instämmer även i åsikten att omställningen måste påskyndas.

Det är därför med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att frågan är prioriterad av såväl regeringen som EU och att flera åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att främja en övergång till en mer resurs- och kostnadseffektiv ekonomi, och att detta samtidigt ska genomföras på ett sätt som stimulerar nya affärsmodeller och arbetstillfällen.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att lägga fram en nationell strategi för att samordna och effektivisera arbetet för en bred omställning i samhället till en cirkulär modell, i fråga om både konsumtion och produktion av såväl varor som tjänster. Vidare ser utskottet positivt på den nya handlingsplan som presenterats av kommissionen och som kommer att vara en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet mot en cirkulär omställning och för att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp, såväl inom EU som globalt.

Mot bakgrund av det ovan anförda bedömer utskottet att det arbete som därmed redan bedrivs i huvudsak motsvarar de åtgärder som motionärerna förespråkar i motionerna 2019/20:1087, 2019/20:1190 yrkande 1, 2019/20:2663 yrkandena 1, 2 och 6, 2019/20:3107 yrkandena 18 och 22 samt 2019/20:3258 yrkandena 5 och 6. Motionerna lämnas därmed utan vidare åtgärd.

Cirkulär upphandling

Utskottet konstaterar att regeringen i den nationella upphandlingsstrategin fastställt att Sverige ska ligga i framkant och fortsätta att vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling och att ett livscykelperspektiv bör beaktas i upphandlingens olika faser. Utskottet ser positivt på att möjligheterna att ta miljö- och klimathänsyn vid upphandling har förtydligats i lagstiftningen om offentlig upphandling.

Liksom regeringen anser utskottet att en resurseffektiv och miljöanpassad offentlig upphandling har stor potential att bidra till minskade utsläpp och även främjade av innovativa och klimatsmarta lösningar. Utskottet välkomnar därför att regeringen i den klimatpolitiska handlingsplanen anför avsikten att se över hur det klimatpolitiska ramverket kan få genomslag i offentlig upphandling, med fokus på upphandlingar med stor klimatpåverkan. Utskottet noterar även att Upphandlingsmyndigheten ska få i uppdrag att föreslå åtgärder för att offentlig upphandling ytterligare ska kunna bidra till att främja klimatnytta.

Vidare konstaterar utskottet att miljöanpassad offentlig upphandling står högt på EU:s agenda i arbetet mot en cirkulär och resurseffektiv ekonomi och noterar att kommissionen avser att lägga fram ett antal förslag i denna riktning under de närmsta åren, bl.a. mål och obligatoriska minimikriterier för miljöanpassad offentlig upphandling.

Mot bakgrund av det ovan anförda och det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2019/20:1190 yrkande 4 och 2019/20:1199 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Materialåtervinning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för ökad återvinning, ekodesign och konsumentinformation, plaståtervinning samt återvinning av förpackningar, tidningar, elektronik och metaller.

Jämför reservation 2 (M, KD), 3 (C), 4 (V), 5 (L), 6 (M), 7 (C), 8 (M), 9 (V), 10 (KD), 11 (SD), 12 (M) och 13 (V).

Motionerna

Åtgärder för ökad återvinning

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19 liksom kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 anför behovet av att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå höjs. Motionärerna vill öka återvinningen och återanvändandet av ändliga resurser och anför att

det är en självklarhet att det offentliga tar ett tydligt ansvar i omställningen av samhället. Vidare anförs i partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 liksom i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 att en gemensam standard för återvinning bör tas fram för hela EU. Enligt motionärerna skulle en gemensam standard för återvinning säkerställa kvalitet och ge producenterna en råvara de kan lita på och som håller måttet för återanvändning.

I kommittémotion 2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11 anförs att det finns mer att vinna på att återvinna. Enligt motionärerna måste utnyttjandet av nya naturresurser minska och återanvändningen av material öka och förbättras. Producenter ska ha ett stort ansvar för att produkter enkelt kan återanvändas eller att materialen kan återvinnas.

Vidare anförs i kommittémotion 2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 att regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem som möjliggör både återvinning och återbruk. Motionärerna anser att Sverige bör vara ett föregångsland som är drivande i dessa frågor, både inom EU och i resten av världen.

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 samt i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9 anförs behovet av att verka för kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten. Enligt motionärerna måste ansvar på EU-nivå tas för att skapa gemensamma riktlinjer.

I kommittémotion 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 16 anförs att avfallslagstiftningen bör ses över för att bättre främja den cirkulära ekonomin. Enligt motionärerna komplicerar dagens regelverk återanvändningen av material i andra sammanhang än det ursprungligen används i.

I yrkande 10 i samma motion föreslås att möjligheten att utveckla ett digitalt system för att spåra farligt avfall ska utredas. Motionärerna anser att med en förbättrad avfallsstatistik som utgångspunkt kan arbetet med att upptäcka och förhindra miljöbrott också förstärkas.

Ekodesign och konsumentinformation

I kommittémotion 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3 anförs motionärerna att det bör utredas vilka varor och tjänster som bör omfattas av striktare informationskrav när det gäller klimat- och miljöpåverkan med utgångspunkt i en livscykelanalys.

I kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 anförs att krav på information om förväntad livslängd på varor bör införas. Enligt yrkande 26 i samma motion anser motionärerna att regeringen ska driva frågan om att utforma EU-regelverk med skarpare krav på återvinningsbarhet. Vidare anförs i yrkande 27 behovet att verka för att EU:s ekodesigndirektiv utökas till att gälla fler produkter. Enligt motionärerna kan krav på cirkularitet och återvinningsbarhet genom designfas och produktionsprocess påverka

inköp, resursanvändning och återanvändning och återvinning under produktens hela livslängd.

I motion 2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 2 om EU:s ekodesigndirektiv och kemikalielagstiftning anförs att vilka ämnen som tillåts i produkter har stor betydelse för möjligheten att materialåtervinna dem. Enligt motionärerna måste utgångspunkten vara att produkterna från början utformas på ett sätt som underlättar återanvändning och återvinning, och krav bör ställas på att förpackningar och konsumentprodukter designas på ett så effektivt sätt som möjligt, förslagsvis genom förändringar av EU:s ekodesigndirektiv.

I motion 2019/20:3305 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att producenter bör tvingas att berätta för konsumenter hur länge deras produkter är byggda för att hålla. Enligt motionärerna finns en förväntad livslängd på mjölkpaketet, då är det inte mer än rimligt att det också finns på kartongen till en ny mobiltelefon, datorer eller diskmaskiner. Vidare anförs i yrkande 4 i samma motion att ett ”produktpass” bör införas för alla produkter. Enligt motionärerna ska det framgå vad produkten innehåller och var den kommer ifrån. Det ska också framgå hur den kan återvinnas.

Plaståtervinning

I kommittémotion 2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 3 anförs att regeringen bör återkomma med förslag på ytterligare pantsystem för plastprodukter. Motionärerna anser att kostnaderna för insamling och återvinning kan fördelas direkt till producenterna genom ett utvidgat pantsystem för dryckesförpackningar. Vidare anförs i yrkande 4 i samma motion att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär krav på livsmedelsbutiker om att drycker med plastförpackning endast får säljas om dessa är möjliga att panta och därmed återvinnas. I yrkande 5 i samma motion anförs att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med ökat producentansvar samt krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs. Ibland innehåller plastprodukter ämnen som är miljö- och hälsoskadliga vilket gör att de inte lämpar sig för materialåtervinning men i många andra fall beror det på att plastprodukterna består av så olika typer av plast att materialåtervinning inte är möjlig.

I kommittémotion 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 anförs behovet av forskning om materialavskiljning för komplexa produkter för återvinning. Som en del i att minska plastanvändningen görs många försök att utveckla produkter som till lägre grad innehåller plast. En utmaning är dock att få till en effektiv återvinning eftersom materialavskiljning kan vara svårt.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 37 anförs att Sverige bör verka för en internationell återvinningsavgift på plast. Enligt motionärerna är ekonomiska incitament ofta effektiva och skulle troligtvis ha effekt även för att öka återvinningen av plast.

I motion 2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 3 om återvinning av plast anför motionärerna att den stora variationen av olika plaster är ett problem inom ramen för cirkulär ekonomi. Om återanvändning ska ske i stor skala måste återvinningen av plast förändras och användningen av farliga ämnen i plast begränsas.

Återvinning av förpackningar och tidningar

I kommittémotion 2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 anføres att kostnader i förhållande till miljönytta till följd av de nya förordningarna bör utvärderas. Enligt motionärerna kan utfallet av de nya kraven för insamling av förpackningar och tidningar bli omfattande kostnader som kommer att vältras över på konsumenterna. Regeringen bör utvärdera huruvida kostnaderna av det förändrade regelverket står i relation till miljönyttan.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 35 anføres att den nuvarande kostnadseffektiva insamlingen av tidningspapper ska få fortsätta. Enligt motionärerna innebär beslutet om att hushållsnära insamling av tidningspapper ska krävas fr.o.m. 2025 att det finns en risk att den svenska pappersåtervinningen slutar att fungera eftersom det blir betydligt billigare att importera papper från utlandet. Motionärerna föreslår därför att förordningsändringen ska upphävas så att den nuvarande kostnadseffektiva insamlingen av tidningspapper ska få fortsätta.

Återvinning av elektronik och metaller.

I kommittémotion 2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 2 anføres att regeringen bör se till att det arbete som pågår kring insamlingen av elektronikavfall utvecklas och gör det möjligt för människor i hela landet att enkelt återvinna sitt elektroniska avfall. Enligt motionärerna behöver det arbetas proaktivt med att standardisera och kräva högre hållbarhet för att stävja avfall.

I yrkande 5 i kommittémotion 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) föreslås att möjligheten att införa ett producentansvar för batterier och elektronik utreds.

I motion 2019/20:917 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) anføres att möjligheterna till lagkrav på näringslivet att återvinna alla jordartsmetaller som finns i befintlig elektronisk utrustning bör ses över. Enligt motionären borde återvinning av all metall i befintlig utrustning vara en självklarhet.

Även i motion 2019/20:1258 av Isak From m.fl. (S) yrkande 2 understryker behovet av kraftigt ökad återvinning av jordartsmetaller. Enligt motionärerna måste det ställas krav på ökad återvinning. Trots att brytningen av sällsynta jordartsmetaller innebär stora miljöproblem återvinns och återanvänds i princip inget alls av metallerna.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Åtgärder för ökad återvinning

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att fler steg ska tas för att göra det lättare att återvinna och återbruka. Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att ytterligare steg som gör det enklare för hushåll att återvinna och återbruka ska tas, bl.a. genom att producentansvar för textilier införs. För ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan kommunala och producentansvarssystem, och för högre återvinning, ska införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, utredas.

Åtgärderna följer av januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Liberalerna. Av januariavtalet framgår att utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi ska stärkas. Bland annat ska en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter genomföras för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin. Möjliga framkomliga vägar för att kraftigt öka återbruk och återvinning av textilier ska prövas där branschen och ideella aktörer involveras. En utredning om krav på att pant ska omfatta fler produkter, som exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan utrustning ska tillsättas under 2020, med målet att ha ett system på plats 2022. Vidare ska en utredning tillsättas som ska se över möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer ifrån och hur den kan återvinnas eller tas om hand. Det ska även införas ett hyberavdrag liksom möjligheter att skattefritt upp till ett visst belopp hyra ut lösöre som t.ex. bil, kläder, verktyg eller möbler. Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 att implementeringen av EU:s reviderade avfallsdirektiv kommer att ske parallellt med dessa åtgärder.

Sunda och effektiva system för avfallshantering är avgörande för en cirkulär ekonomi. I juli 2018 trädde en ändrad rättslig ram för avfall i kraft. Den kommer att modernisera avfallshanteringssystemen i EU och omfattar bl.a. nya och högt ställda återvinningsmål, förtydligad rättslig status för återvunna material, kraftfullare åtgärder för att förebygga och hantera avfall (bl.a. i fråga om nedskräpning av havsmiljön, livsmedelsavfall och produkter som innehåller råvaror av avgörande betydelse).

Det s.k. avfallspaketet innebär revideringar av sex direktiv på avfallsområdet. De direktiv som berörs är:

- avfallsdirektivet (2008/98/EG)
- direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG)
- direktivet om deponering av avfall (1999/31/EG)
- direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU)

- direktivet om batterier och ackumulatorer (2006/66/EG)
- direktivet om uttjänta fordon (2000/53/EG).

De reviderade direktiven i avfallspaketet innebär att ett antal ändringar behövs i svenska lagar och andra författningar. En proposition planeras till våren 2020.

I avfallsdirektivet fastställs en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik om att förebygga och hantera avfall. Avfall ska enligt bestämmelsen i första hand förebyggas, i andra hand förberedas för återanvändning, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand återvinnas på något annat sätt (t.ex. genom energiåtervinning) och i femte och sista hand bortskaffas. EU:s nya regler föreskriver en ökad användning av effektiva ekonomiska instrument och andra åtgärder som främjar avfallshierarkin. Tillverkarna får här en viktig roll genom att de måste ansvara för sina produkter när de blir avfall. Dessutom ska det senast 2024 finnas obligatoriska system för utökat producentansvar för alla förpackningar. Det finns redan krav på separat insamling av papper, papp, glas, metall och plast. De nya reglerna ska höja kvaliteten på returråvaror och deras användning: farligt hushållsavfall ska samlas in separat senast 2022, biologiskt avfall senast 2023 och textilier senast 2025. Vidare ska deponering fasas ut gradvis. Vid 2035 ska högst 10 procent av det kommunala avfallet deponeras. Den nya lagstiftningen fokuserar även på att förebygga avfall.

Sverige drev under förhandlingarna av de nya direktiven på för en hög ambitionsnivå, exempelvis i fråga om mål för återvinning. Sverige ville se en snabb utfasning av deponering av avfall som är lämpligt att återvinna och förespråkade biologisk återvinning. En annan prioriterad fråga för den svenska regeringen var främjande av giftfria kretslopp genom förebyggande och utfasning av särskilt farliga ämnen.

Det nya regelverket innebär bl.a. att målen för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall höjs stegvis fram till 2035. Målen för materialåtervinning av förpackningsavfall liksom de olika materialspecifika återvinningsmålen höjs gradvis fram till 2030.

Det blir även förbud mot att förbränna separat insamlat avfall. Medlemsländerna ska säkerställa att avfall som samlats in separat för att förberedas för återanvändning och materialåtervinning inte direkt går till förbränning eller deponeras.

Vidare har obligatoriska minimikrav för utökade producentansvar införts, vilka bl.a. handlar om informationsskyldigheter och kostnadstäckning. Kraven gäller inte bara nya utan även befintliga producentansvar, vilket innebär att alla svenska producentansvar senast i januari 2023 ska ha setts över mot bakgrund av de nya reglerna.

Krav på att samla in farligt avfall från hushåll och textilavfall separat kommer att gälla från januari 2025. Medlemsstaterna ska också, senast till december 2023, säkerställa att biologiskt avfall antingen separeras och

materialåtervinns vid källan eller samlas in separat. Regeringen har tillsatt en utredning för att bl.a. ta fram ett förslag till producentansvar för textilier.

Det ställs högre krav på att medlemsstaterna ska förebygga avfall, genom att bl.a. främja användningen av återanvändbara förpackningar, minska matsvinnet och främja giftfria kretslopp. EU:s reviderade avfallsdirektiv ställer även krav på rikstäckande elektroniska register för farligt avfall för att förbättra spårbarheten, utvecklade bestämmelser om när avfall upphör att vara avfall samt nya rapporteringsskyldigheter och beräkningsmetoder.

Regeringen gav den 9 maj 2019 Naturvårdsverket i uppdrag att utreda rättsliga förutsättningar för att säkerställa spårbarhet av farligt avfall i en digital lösning som uppfyller kraven i avfallsdirektivet. Uppdraget redovisades till regeringen den 5 september 2019. Naturvårdsverket föreslår att de nuvarande bestämmelserna om anteckningsskyldighet i avfallsförordningen i huvudsak behålls, men att de revideras och kompletteras för att genomföra avfallsdirektivets krav på spårbarhet. Enligt nuvarande regler ska verksamhetsutövare föra anteckningar över farligt avfall som uppkommer i verksamheten, hur det hanteras och vart det lämnas vidare. Naturvårdsverket föreslår vidare att uppgifter som ska antecknas av verksamhetsutövarna ska lämnas digitalt till ett avfallsregister som skapas av Naturvårdsverket. Det finns även förslag om att det rättsliga stödet för ett avfallsregister ska regleras i en särskild registerförordning. Där ska det bl.a. framgå bland annat hur berörda myndigheter får hantera uppgifter i avfallsregistret samt hur olika myndigheter ska utbyta informationsutbyte och utlämnande avlämna ut uppgifter till varandra ska ske mellan olika myndigheter. Enligt Naturvårdsverket ska förslagen ses som ett första steg i en utveckling som på längre sikt syftar till att det samlade utbytet av miljöinformation mellan företag och den offentliga sektorn ska ske i en ny helhetslösning där utbyte av avfallsinformation är en delmängd.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2020 framgår att myndigheten får använda 15 000 000 kronor för arbete med förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall, särskilt för att inrätta ett system för att uppfylla kraven i EU-lagstiftningen. Medlen får även användas till bidrag till andra myndigheter inom ramen för uppdraget Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall inklusive inrättande av digital lösning (dnr M2019/00582/S).

Naturvårdsverket redovisade 21 februari 2020 sitt regeringsuppdrag att föreslå nya etappmål om återanvändning av förpackningar. Etappmålen är formulerade för att bidra till förändrade beteendemönster hos konsumenter och andra aktörer, i syfte att förebygga avfall och för en mer cirkulär ekonomi, och bidrar till att Sverige kan genomföra krav i EU:s förpackningsdirektiv respektive avfallsdirektiv. I uppdraget ingick inte att föreslå åtgärder eller ytterligare styrmedel för att nå de föreslagna etappmålen.

Naturvårdsverket föreslår följande etappmål för återanvändning av förpackningar: Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången, ska andelen som är återanvändbara öka med minst 25 procent

från 2022 till 2030 samtidigt som rotationen av förpackningar i system för återanvändning ökar.

Etappmålsförslaget är utformat för att stimulera marknaderna för återanvändbara förpackningar, att understödja effektiva system för återanvändning av förpackningar och att minska den totala mängden förpackningar som släpps ut på marknaden. Målets två led kompletterar varandra i och med att miljönyttan ligger i själva återanvändningen, inte bara i att en återanvändbar förpackning släpps ut på marknaden. Naturvårdsverket bedömer att det kan behövas ytterligare åtgärder och styrning för att komplettera målet. De nationella och EU-gemensamma initiativ som nu tas för att minska bruket av engångsartiklar är exempel på det.

Målen är formulerade för att kunna mätas och följas upp regelbundet baserat på uppgifter som oavsett nya etappmål ska inhämtas för att uppfylla de EU-krav på rapportering som gäller från 2020 och för att följa upp mål 12.3 i Agenda 2030. De föreslagna målen bedöms därmed inte leda till någon ökad administrativ börda för företag eller myndigheter. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Ekodesign och konsumentinformation

I den klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2019/20:65) anför regeringen att varor och tjänster påverkar klimatet under hela livscykeln, vid tillverkning, användning, återbruk, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter i alla led. Enligt regeringen är det viktigt att konsumenterna i Sverige har möjlighet att göra informerade och medvetna val vid inköp av varor och tjänster. För att minska de utsläpp som privatkonsumtionen ger upphov till krävs ekonomiska incitament som gynnar klimatsmarta konsumtionsval på bekostnad av fossila alternativ. Det är angeläget att öka kunskapen om konsumtionens klimatpåverkan och därmed motivationen för ett ändrat konsumtionsmönster. Regeringen har därför gett Konsumentverket uppdrag som rör miljösmart konsumtion och även infört ändrade skatteregler för att främja reparationer, ökad återanvändning och förlänga produkters livslängd.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG av den 21 oktober 2009 (ekodesigndirektivet) är ett ramdirektiv, vilket innebär att det inte direkt fastställer ekologiska minimikrav. Dessa antas i stället genom särskilda genomförandeåtgärder för varje produktgrupp inom ramen för direktivet. Direktivet omfattar för närvarande mer än 40 produktgrupper (t.ex. pannor, lampor, tv-apparater och kylskåp). År 2009 utvidgades direktivets räckvidd till energirelaterade produkter som fönster, isoleringsmaterial och vissa vattenanvändande produkter. Det slutgiltiga målet med ekodesigndirektivet är att tillverkare av energianvändande produkter i designfasen kommer att vara skyldiga att minska produktkonsumtionens energiförbrukning och annan negativ miljöpåverkan.

Kommissionen presenterade 2016 en arbetsplan för områdena ekodesign och energimärkning som en del i det s.k. vinterpaketet för energi. Arbetsplanen

för ekodesign 2016–2019 (COM (2016) 773 final) fokuserade på cirkulära design- och produktionsprocesser, och kommissionen framhåver att smart design i början av en produkts livscykel är avgörande för att skapa cirkularitet. Enligt kommissionen har genomförandet av arbetsplanen lyft fram cirkulär design av produkter ytterligare, tillsammans med energieffektivitetsmål. Numera omfattar ekodesigns- och energimärknings bestämmelserna för flera produkter krav på materialeffektivitet, t.ex. tillgång till reservdelar, hur lätt det är att reparera produkten samt förenklad hantering i slutet av livscykeln. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att Sverige med framgång, i samband med arbete inom EU under 2018 med nya eller reviderade ekodesign- och energimärkningskrav för flera produktgrupper, drivit att ekodesignkrav ska leda till större resurseffektivitet och att produkter ska gå att reparera.

Planerat åldrande eller inbyggt åldrande i industridesign är en kommersiell metod som innebär att en produkt medvetet utformas eller planeras för att den ska ha en begränsad livslängd, vilket leder till att den blir föråldrad eller slutar att fungera efter en viss tidsperiod. Planerat åldrande är inte otillbörligt i sig, men en näringsidkare som inte informerar konsumenten om att produkten har utformats så att den har en begränsad livslängd kan dock anses ha utelämnat väsentlig information. Befintlig EU-lagstiftning innehåller bestämmelser för att motverka planerat åldrande. Genom ekodesigndirektivet kan kommissionen införa obligatoriska minimikrav på möjligheten att reparera produkter, produkters livslängd samt informationskrav om deras beräknade livslängd.

Konsumentens huvudsakliga problem vad gäller planerat åldrande är en design som inte tillåter reparation, uppgraderbarhet eller kompatibilitet med andra enheter, svårt med tillgänglighet av reservdelar och höga reparationskostnader samt marknadsföringsstrategier som pressar konsumenterna att köpa nya, moderna produkter och ersätta befintliga snabbt. Olika förslag har presenterats för att begränsa förekomsten av planerad åldrande, inte minst ett skifte mot en kultur som värderar produktens hållbarhet.

Regeringen framhåller i sin Strategi för hållbar konsumtion att krav på varors hållbarhet utifrån ekodesigndirektivet ska ställas på fler produktgrupper och att Sverige, inom ramen för EU:s arbete för en mer cirkulär ekonomi, ska fortsätta att verka för att produkter utformas på ett sätt som underlättar återanvändning och återvinning.

Av januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Liberalerna, följer att en utredning ska tillsättas under 2021 om möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer från och hur den kan återvinnas eller tas om hand.

Naturvårdsverkets har i regleringsbrevet för 2020 fått i uppdrag att med stöd av Energimyndigheten ska ta fram underlag om produkters livslängd och återvinningsbarhet i syfte att öka kunskapen om förutsättningar att införa s.k. produktpass. Myndigheten ska bl.a. sammanställa befintlig kunskap på området och ta fram information om befintlig sådan information för produkter,

i Sverige och i ett urval av andra länder. Naturvårdsverket ska i arbetet även tillvarata Konsumentverkets kunskap och erfarenhet om konsumenters förutsättningar att tillgodogöra sig och använda sig av information. Uppdraget ska rapporteras till regeringen (Miljödepartementet) senast den 15 juni 2020.

I den nya handlingsplanen för den cirkulära ekonomi som presenterades den 10 mars 2020 (COM (2020) 98 final) anför kommissionen att upp till 80 procent av produkters miljöpåverkan avgörs under designfasen. Linjära mönster enligt principen ”utvinna–tillverka–använda–bortskaffa” ger inte tillverkarna tillräckliga incitament för att göra sina produkter mer cirkulära. Många produkter går sönder för snabbt och kan inte lätt återanvändas, repareras eller materialåtervinnas och många är dessutom gjorda för engångsbruk.

För att anpassa produkterna till en klimatneutral, resurseffektiv och cirkulär ekonomi, minska avfallet och säkerställa att de mest hållbara produkternas prestanda successivt blir normen, avser kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsinitiativ om en politik för hållbara produkter. Kärnan i detta lagstiftningsinitiativ kommer vara att utvidga ekodesigndirektivet till att omfatta mer än energirelaterade produkter, för att göra ekodesignramen tillämplig på ett så brett spektrum av produkter som möjligt och se till att den bidrar till cirkularitet. Enligt handlingsplanen är ett lagstiftningsförslag att vänta under 2021.

Enligt meddelandet kommer ett sådant lagstiftningsinitiativ syfta till att bl.a.

- förbättra produkternas hållbarhet, återanvändbarhet, uppgraderbarhet och reparerbarhet, ta itu med förekomsten av farliga kemikalier i produkter och öka deras energi- och resurseffektivitet.
- öka innehålllet av återvunnet material i produkter och samtidigt garantera deras prestanda och säkerhet.
- möjliggöra återtillverkning och materialåtervinning av hög kvalitet.
- begränsa engångsprodukter och motverka planerat åldrande.
- införa ett förbud mot destruktion av osålda hållbara produkter.
- stimulera ”produkter som tjänster” och andra modeller där producenterna behåller äganderätten till produkten eller ansvaret för dess prestanda under hela livscykeln,
- mobilisera potentialen för digitalisering av produktinformation, inklusive lösningar som digitala pass, taggning och vattenmärken.
- belöna produkter baserat på deras olika hållbarhetsprestanda, bl.a. genom att koppla höga prestandanivåer till incitament.

Kommissionen kommer också att öka effektiviteten i den nuvarande ramen för ekodesign för energirelaterade produkter, bl.a. genom att snabbt anta och genomföra en ny arbetsplan för ekodesign och energimärkning 2020–2024 för enskilda produktgrupper.

Att ge konsumenterna ökat inflytande och ge dem möjligheter till kostnadsbesparing är en viktig del av policyramen för hållbara produkter. För

att öka konsumenternas deltagande i den cirkulära ekonomin kommer kommissionen att föreslå en översyn av EU:s konsumentlagstiftning för att säkerställa att konsumenterna får tillförlitlig och relevant information om produkter på försäljningsstället, bl.a. om deras livslängd och om tillgången till reparationstjänster, reservdelar och reparationsmanualer. Kommissionen kommer också att överväga att ytterligare stärka konsumentskyddet mot planerat åldrande, genom att fastställa minimikrav för hållbarhetsmärkning och för informationsverktyg. Kommissionen avser att lägga fram förslag på dessa områden under 2020–2021.

Plaståtervinning

Kommissionen presenterade i januari 2018 en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi (COM(2018) 28 final) med fokus på hela värdekedjan för plast och plastens negativa miljöpåverkan i de olika leden.

Strategin för plast i en cirkulär ekonomi är EU:s första ramverk som omfattar en strategi för en materialspecifik livscykel som ska integrera cirkulär design, användning, återanvändning och återvinning i värdekedjorna för plast. Den innehåller en tydlig vision för en hållbar konsumtion och produktion av plast och kvantifierade mål på EU-nivå. Senast 2030 ska bl.a. alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden gå att återanvända eller återvinna.

Strategin föreslår åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för materialåtervinning, nedskräpning, cirkulära system och globala samarbeten. Den uppmanar även andra berörda parter att göra frivilliga åtaganden för att möta den övergripande visionen. Som en del i plaststrategin har EU-kommissionen beslutat om ett nytt direktiv för användningen av vissa engångsprodukter i plast och fiskeredskap i plast (engångsplastdirektivet).

Engångsplastdirektivet¹ beslutades den 5 juni 2019. Direktivet innehåller en rad åtgärder om hur medlemsländerna ska komma till rätta med vissa plastprodukters negativa påverkan på miljön. Vissa engångsartiklar av plast kommer att förbjudas medan andra ska minska i förbrukning. Andra åtgärder och förändringar är produktmärkning, informationsåtgärder, nationella minskningsmål, ökade insamlingsmål och utökat producentansvar. Införandet av lagstiftningen sker stegvis där de första kraven ska vara införda juli 2021.

Vissa plastprodukter, där fullgoda ersättningsalternativ finns, ska enligt direktivet förbjudas helt. Med fullgoda ersättningsalternativ menas att produkten redan nu finns på marknaden i annat material eller som flegångsalternativ. Några exempel på sådana produkter är engångsbestick, tallrikar, sugrör och ballongpinnar. Förbuden ska tillämpas fr.o.m. juli 2021.

För produkter för vilka det inte anses finnas enkelt tillgängliga alternativ ligger fokus på att minska förbrukningen. Det gäller bl.a. muggar och

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön

livsmedelsbehållare, avsedda exempelvis för mat för avhämtning. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för detta, och åtgärderna ska innebära en mätbar minskning av förbrukningen senast 2026 jämfört med 2022. Det kan innebära att det ska erbjudas alternativa produkter som går att återanvända eller att engångsplastprodukterna inte är kostnadsfria. Åtgärderna ska vara införda i svensk lagstiftning senast juli 2021.

För att minska risken för nedskräpning införs krav på förbättrad design för dryckesbehållare och att produkten endast tillåts på marknaden om de har kapsyler/lock som sitter kvar vid dryckesbehållaren under hela behållarens livslängd. En standard för detta håller på att tas fram av de europeiska standardiseringsorganisationerna. Kravet börjar gälla juli 2024.

Det införs även ett krav att PET-flaskor fr.o.m. 2025 innehåller minst 25 procent återvunnen plast och att dryckesflaskor innehåller 30 procent återvunnen plast år 2030.

Vidare ska vissa produkter förses med en tydlig och standardiserad märkning som visar hur produkten ska hanteras som avfall, beskrivning av produktens negativa miljöeffekter och förekomsten av plast i produkten. Märkningskraven införs för att upplysa konsumenter om korrekt hantering för att minska nedskräpning som uppstår genom att produkter t.ex. spolats ned i toaletten. Mer specifikationer om märkningen tas fram av EU-kommissionen till juli 2020. Kravet börjar gälla ett år senare, i juli 2021.

Engångsplastdirektivet innebär även att det införs ett utökat producentansvar för ett antal produkter. Det utökade producentansvaret innebär att producenterna ska stå för kostnaden för medvetandehöjande åtgärder, insamling i offentliga system samt uppstädning av sina produkter. Kravet träder i kraft i januari 2023 för befintliga producentansvar och tobaksvaror. Övriga produkters bestämmelser ska vara införda senast 31 december 2024. Det utökade producentansvaret berör:

- livsmedelsbehållare (t.ex. behållare för snabbmat för avhämtning)
- omslag av ett flexibelt material eller en förpackning som innehåller livsmedel som är avsedda att konsumeras direkt ur förpackningen eller omslaget utan ytterligare beredning.
- dryckesbehållare med en kapacitet av högst tre liter, t.ex. dryckesflaskor inklusive korkar och lock.
- muggar inklusive lock.
- tunna plastbärkassar.
- våtservetter.
- ballonger, med undantag för de som används för industriell eller annan yrkesmässig användning och som inte distribueras till konsumenter.
- tobaksvaror med filter och filter som marknadsförs för användning i kombination med tobaksvaror.

Direktivet omfattar även fiskeutrustning i plast och innebär att producenter av fiskeutrustning i plast ska täcka kostnaderna för transport och insamling av avfall av fiskeutrustning som kommer in till hamnmottagningar.

Därtill fastslår direktivet att medvetenheten om negativa effekter av plastprodukterna i miljön ska höjas hos konsumenterna och användarna av fiskeutrustning. Detta kan t.ex. göras genom att information om tillgängliga och återanvändbara alternativ, hur produkterna bäst ska tas om hand som avfall och de negativa konsekvenserna av nedskräpning. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att informera konsumenterna. Kravet träder i kraft i juli 2021.

Enligt regeringen behövs kraftfulla åtgärder för att få stopp på plastens negativa miljöeffekter. Plastavfallet behöver minska och samtidigt måste återvinningen av avfallet öka. Engångsplastdirektivet ska genomföras på ett ambitiöst sätt för en omställning till en giftfri, biobaserad och cirkulär ekonomi. Sverige ska inom EU driva på för utfasning av all engångsplast.

Miljödepartementet har beslutat om en s.k. bokstavsutredning som ska ge förslag på hur lagstiftningen kan anpassas och hur EU:s engångsplastdirektiv ska genomföras i Sverige. Utöver att genomföra de EU-gemensamma förbuden mot bl.a. bestick och tallrikar av plast ska utredningen undersöka möjligheterna att förbjuda plastmuggar och livsmedelsbehållare av plast för engångsbruk. Utredningen ska även undersöka möjligheterna att förbjuda eller på annat sätt reglera plastprodukter som oftast förekommer vid nedskräpning på stränder. Utredningen ska vidare ge förslag på åtgärder för att minska utsläppen av mikroplast från konstgräsytor och andra plastade ytor. Uppdraget ska redovisas den 11 januari 2021.

Naturvårdsverkets har fått i uppdrag att ansvara för en nationell platsamordning. Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2020 framgår att arbetet ska inriktas på att:

1. samla och bygga upp objektiv och faktabaserad kunskap om makro- och mikroplast,
2. sprida kunskapen genom lämpliga kanaler och genom insatser riktade till relevanta aktörer t.ex. myndigheter, kommuner och producenter samt
3. samordna och driva frågor i syfte att öka den hållbara plastanvändningen.

Arbetet med den nationella platsamordningen ska bedrivas i dialog med berörda myndigheter och aktörer. Naturvårdsverket ska redovisa hur platsamordningen har etablerats samt redovisa inriktningen för det fortsatta arbetet till regeringen (Miljödepartementet) senast den 7 september 2020.

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket uppdrag kopplade till Sveriges genomförande av engångsplastdirektivet. Naturvårdsverket fick i uppdrag att ta fram uppgifter om Sveriges årliga konsumtion av engångsplast och att analysera rapporteringskraven i direktivet. Uppdraget redovisades den 15 januari 2020. Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att utreda hur kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet ska genomföras. Det uppdraget ska redovisas senast den 4 maj 2020.

På uppdrag av Naturvårdsverket har Svenska Miljöemissionsdata (Smed) genomfört en kartläggning av plastflöden i Sverige. Den omfattar tillförsel i form av råvaror, avfallsflöden, utvalda produktflöden exempelvis inom byggsektorn och vården, samt import och export av blandade avfallsflöden. I

november 2019 publicerades en uppdatering av rapporten, med nya uppskattningar av mängden plastförpackningar som slängs i hushållens och verksamheternas restavfall, insamlad inom den kommunala avfalls-hämtningen. Även uppskattningen av plast i byggnader har uppdaterats för att även omfatta cellplast (Smed rapport nr 1 2019).

Kartläggningen visar att mer material behöver materialåtervinnas. När plasten går till energiåtervinning bidrar den till utsläpp av växthusgaser vilket går emot Sveriges klimatmål. Det finns dock flera tecken på en positiv utveckling. Många är engagerade i arbetet för en hållbar plastanvändning, både globalt och nationellt. Ett exempel är EU:s plaststrategi med visionen om en hållbar konsumtion och produktion av plast till 2030. Därtill har även de nordiska länderna deklarerat en vision om hållbar plastanvändning och ett nordiskt plastprogram har antagits. Vidare anförs att Kinas stopp för import av lågvärdigt plastavfall varit en parameter som drivit på utvecklingen för en hållbar plasthantering. Svenska branschorganisationer gör insatser för att plasten ska kunna tas om hand i Sverige och i andra länder i Europa. Exempel på nya initiativ för materialåtervinning har tagits fram samt incitament för användning av återvunnen råvara. Det finns också flera exempel på anläggningar i Sverige där plasten kan sorteras ut industriellt.

De huvudsakliga problemen som försvårar återvinningen av plast är kvaliteten och priset på den återvunna produkten, jämfört med dess engångsmotsvarighet. Plastbearbetningsföretag kräver stora mängder återvunnen plast, tillverkade enligt snävt kontrollerade specifikationer och till ett konkurrensmässigt pris. Eftersom plast lätt anpassas till de funktionsmässiga eller estetiska behov som varje tillverkare har komplicerar mångfalden av råmaterialet återvinningsprocessen så att den blir kostsam och inverkar på slutproduktens kvalitet. Som en konsekvens av detta står efterfrågan på återvunnen plast endast för sex procent av den totala efterfrågan på plast i Europa.

I den klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2019/20:65) anför regeringen att industrin behöver anpassa sina värdekedjor till en cirkulär ekonomi och att avfall bör behandlas som en resurs. I detta sammanhang skulle ett plastreturaffineri i Sverige kunna spela en viktig roll, varför det bör analyseras i vilken utsträckning befintliga stödsystem för industrins omställning kan bidra till en sådan etablering inom ramen för statsstödsreglerna. Regeringen avser att prioritera det harmoniserade standardiseringsarbetet tydligare framöver för att underlätta plaståtervinning.

Naturvårdsverket har presenterat studien Ökad plaståtervinning – potential för utvalda produktgrupper som visar på en stor potential för ökad materialåtervinning av plast i Sverige, vilket skulle kunna minska klimatpåverkan och genomföras med god kontroll över förekomsten av farliga ämnen. Potentialen är störst för förpackningar. Det presumtiva marknadsvärdet av den totalt upparbetade och återvunna plastråvaran kan vara nära miljardbelopp per år i Sverige.

För att öka materialåtervinningen är det viktigt att tillverkare och producenter efterfrågar plast som har hög kvalitet, är lätt att separera från annat material och är fri från farliga ämnen. Återvunnen plast kan vara lika bra som ny tillverkad plast. Allt beror på vilken kvalitet och renhet som den återvunna råvaran har. Många tillverkare undviker att använda återvunnen plast eftersom de är osäkra på tillgång och kvalitet. Det finns än så länge ingen fastställd gemensam standard att gå efter. Naturvårdsverket arbetar för att det ska finnas gemensamma standarder för plast.

Gemensamma standarder kan på sikt bidra till en ökad materialåtervinning, som i sin tur minskar både plastläckaget och beroendet av ny fossil råvara. Som en del av det internationella arbetet med miljöanpassning av plast har Naturvårdsverket beslutat om ett bidrag till Svenska Institutet för Standarder (Sis) för etablering av ett ISO-sekretariat som ska utveckla standarder för plaståtervinning. Ett av syftena är att samla berörda aktörer i Sverige för att bereda inspel som kan föras fram i det internationella standardiseringsarbetet kring bl.a. mikroplast. Ytterst handlar det om att öka materialåtervinningen på ett säkert sätt och att minska plast i hav och natur. En ny internationell arbetsgrupp har etablerats, med fokus på mekanisk och kemisk plaståtervinning och på stegen omedelbart före själva återvinningen. Ett tiotal länder har redan visat intresse för att delta, däribland Tyskland, Frankrike, USA, Kina och Indien.

I april 2015 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/720 om ändring av direktiv 94/62/EG när det gäller att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar. Genom detta direktiv infördes bestämmelser i det s.k. förpackningsdirektivet med syfte att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar. Bland annat åläggs medlemsstaterna att minska den årliga förbrukningen av tunna plastbärkassar till maximalt 90 stycken per person vid utgången av 2019 respektive 40 stycken vid utgången av 2025.

Regeringen utfärdade 2016 förordningen (2016:1041) om plastbärkassar. Förordningen medför en skyldighet för den som i en yrkesmässig verksamhet tillhandahåller bärkassar till konsumenter att informera om plastbärkassars miljöpåverkan och åtgärder för att minska förbrukningen. Enligt förordningen ska även den som i en yrkesmässig verksamhet tillverkar plastbärkassar eller för in sådana till Sverige varje år rapportera till Naturvårdsverket hur många plastbärkassar som tillverkats eller förts in.

I budgetpropositionen för 2020 (prop.2019/20:1 utg.omr. 20) aviserade regeringen ett förslag om skatt på plastbärkassar, vilket var en del av januariavtalet. Skatten ska bidra till att Sverige uppnår EU:s mål om maximal förbrukning av plastbärkassar per person och år till utgången av 2025 och minska spridningen av mikroplaster i naturen, och kommer enligt regeringen att stimulera till ny teknik och hållbara konsumtionsmönster.

Riksdagen röstade den 29 januari 2020 igenom regeringens förslag (prop. 2019/20:47, bet. 2019/20:SkU13, rskr. 2019/20:150). Skatten omfattar plastbärkassar som är avsedda att tillhandahållas konsumenter för att de ska kunna packa eller bära varor och som inte är avsedda för varaktigt bruk.

Undantaget för plastbärkassar avsedda för varaktigt bruk gäller påsar som har ett syfte att återanvändas ett flertal gånger. Materialet ska då vara starkare för att hålla längre.

Skattskyldighet införs fr.o.m. den 1 maj 2020. Den normala skattesatsen för en plastbärkasse är 3 kronor per styck. För påsar som är tunnare än 15 mikrometer och har en volym på maximalt 7 liter är skatten 30 öre per styck. Det är upp till varje enskild handlare att bestämma priset på plastbärkassar som tillhandahålls konsumenter i butik. Skatten kommer att ha tagits ut i ett tidigare led i försäljningskedjan. Detta antas resultera i högre priser för plastbärkassar i bl.a. dagligvaruhandeln. Enligt preliminära uppskattningar kan slutpriset för en plastbärkasse i dagligvaruhandeln beräknas hamna på 5–7 kronor. Uppskattningen försvåras av att det är oklart hur handlarnas marginaler kommer att påverkas av skatten, dvs. i vilken utsträckning som kostnaden för skatten kommer att övervältras på konsumenterna.

I kommissionens nya handlingsplan för cirkulär ekonomi som presenterades den 11 mars 2020 (COM (2020) 98 final) anför kommissionen att förbrukningen av plast väntas fördubblas under de kommande 20 åren, och därför ser kommissionen behov av att vidta ytterligare riktade åtgärder. För att öka användningen av materialåtervunnen plast och bidra till en mer hållbar användning av plast kommer kommissionen bl.a. att föreslå tvingande krav på innehåll av återvunnet material och åtgärder för att minska avfallet för viktiga produkter, såsom förpackningar, byggnadsmaterial och fordon.

Kommissionen avser även att ta itu med förekomsten av mikroplast i miljön genom att bl.a. föreslå åtgärder för att begränsa avsiktligt tillsatt mikroplast och utarbeta märkning, standardisering, certifiering och lagstiftningsåtgärder när det gäller oavsiktliga utsläpp av mikroplast, exempelvis åtgärder för att öka avskiljningen av mikroplast i alla relevanta faser av produktlivscykeln. Metoderna för mätning av oavsiktliga utsläpp av mikroplast, särskilt från däck och textilier ska vidareutvecklas och harmoniseras. Vidare ska det tas fram en policyram för anskaffning, märkning och användning av biobaserad plast, samt för användning av biologiskt nedbrytbar eller komposterbar plast. Därtill ska ett snabbt genomförande av engångsplastdirektivet säkerställas.

I handlingsplanen framhåller kommissionen att en samordnad strategi för att ta itu med plastföroreningar på global nivå ska främjas. Med utgångspunkt i den europeiska strategin för plast avser kommissionen att leda insatserna på internationell nivå för att uppnå en global överenskommelse om plast, genom att uppmuntra länderna att ta till sig EU:s strategi för en cirkulär ekonomi för plast.

Återvinning av förpackningar och tidningar

Den 19 mars 2018 remitterade Regeringskansliet en promemoria om fastighetsnära insamling där det föreslogs ändringar i främst förordningen (2014:1073) om producentansvar för förpackningar och förordningen (2014:1074) om producentansvar för returpapper.

Ändringarna syftade till att förtydliga producentansvaret för dessa fraktioner, och innebär att insamling i eller i anslutning till bostadsfastigheter blir huvudregel. Därtill tydliggjordes både kraven på och producenternas ansvar för förpackningarnas utformning. Det föreslogs bl.a. att producenter ska utnyttja de möjligheter som finns inom producentens verksamhet att begränsa användningen av onödiga förpackningar. En producent ska även se till att förpackningarna har en volym och vikt som begränsas till det minimum som krävs för att upprätthålla en god säkerhets- och hygiennivå.

Vidare föreslogs det att skyldigheten att rapportera till Naturvårdsverket om den mängd förpackningar, tidningar och tidningspapper som producenterna släppte ut på den svenska marknaden flyttas från den som driver insamlingssystem till producenterna. Dessa förändringar syftar till att ge Naturvårdsverket bättre möjlighet att bedriva tillsyn och att samla in statistik.

Den 28 juni 2018 beslutade regeringen om nya förordningar om producentansvar för förpackningar respektive returpapper samt om ändringar i ett antal andra förordningar. Syftet med ändringarna var att få en mer lättillgänglig insamling för medborgarna för att öka utsorteringen och få mer material att gå till materialåtervinning. De nya förordningarna trädde i kraft den 1 januari 2019. Vissa bestämmelser från tidigare förordningar fortsätter att gälla under en övergångsperiod.

Som producent av returpapper räknas alla som yrkesmässigt tillverkar tidningspapper i Sverige, för att släppa ut på den svenska marknaden, samt för in tidningspapper eller tidningar till Sverige för att släppa ut på den svenska marknaden. Definitionen antogs den 1 januari 2019 och börjar gälla fullt ut 1 januari 2021. Fram till dess gäller övergångsbestämmelser.

Det är producenterna av returpapper som har ansvar att se till att det finns lämpliga insamlingssystem. Ett insamlingssystem är lämpligt om det är lättillgängligt och ger god service åt dem som ska lämna förpackningsavfall och/eller returpapper till systemet. Producenterna har möjlighet att fram till 2021 gå samman i så kallade materialbolag och genom sådana tillhandahålla lämpliga insamlingssystem. Även om de på så sätt ger någon annan part i uppdrag att utföra insamlingen så är det producenterna som ansvarar för att uppfylla skyldigheterna. Från och med den 1 januari 2021 krävs det tillstånd av Naturvårdsverket för att samla in förpacknings- och returpappersavfall från hushåll. Det krävs inte tillstånd för insamling av förpackningsavfall som uppkommer i samband med yrkesmässig verksamhet.

Av januariavtalet följer att införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, ska utredas för ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan kommunala system och producentansvarssystem och högre återvinning.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utreda ett antal frågor kopplade till producentansvaret för förpackningar och returpapper (M2018/02231/Ke). En del av uppdraget är att Naturvårdsverket ska följa upp hur utbyggnaden av den fastighetsnära och kvartersnära insamlingen av

förpackningsavfall och returpapper enligt förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar och förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper fortgår och vilka effekter som utbyggnaden har medfört och som den förväntas medföra i fråga om miljönytta, tillgänglighet, produktutveckling och konkurrensförhållanden. I uppföljningen ska ingå en redovisning av kostnaderna för utbyggnaden och hur utbyggnaden har påverkat samhället i stort inklusive producenterna, de tillståndspliktiga insamlingsystemen, avfallstransportörerna, återvinningsföretagen, fastighetsägarna, hushållen, kommunerna och andra berörda aktörer. Uppföljningen ska syfta till att ge ett bättre underlag för tillämpningen av skälighetsbedömningen i 46 § förordningen (2018:1470) om ändring i förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar och 14 § förordningen (2018:1471) om ändring i förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper. En redovisning av uppföljningens slutsatser ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 december 2021.

Återvinning av elektronik och metaller

FN:s miljöprogram redovisade 2009 att elavfall är ett snabbt växande avfallslag. Elavfall kan bl.a. innehålla farliga ämnen, och om avfallet inte tas om hand på rätt sätt kan det skada miljön och människors hälsa. Dessutom kan värdefulla material i elavfallet, såsom metaller, gå förlorade ur kretsloppet.

Sverige har lagstiftat om producentansvar för elutrustning (inklusive glödlampor och viss belysningsarmatur) samt för batterier. Syftet med producentansvaret är att den som ger upphov till en produkt ska ta kostnaderna för att samla in, återvinna och behandla avfallet som uppstår när produkten är förbrukad.

All elutrustning som innehåller inbyggda batterier omfattas av två bestämmelser, förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning och förordningen (2008:834) om producentansvar för batterier. I de svenska förordningarna regleras mål för återvinning, dvs. hur stor andel av insamlat elavfall som ska återvinnas respektive förberedas för återvinning eller materialåtervinnas. Återvinningsmålen för elutrustning är olika höga beroende på vilken kategori utrustningen tillhör.

Enligt Naturvårdsverket samlades 12,3 kilo elavfall från hushåll per person in i Sverige under 2018. Insamlingsgraden, som mäts i vikt relaterat till den mängd som satts på marknaden, tenderar att sjunka i Sverige. När det gäller insamlad mängd småelektronik, t.ex. hushållsapparater, leksaker, belysningsutrustning och elverktyg, så är insamlingskvoten väldigt låg, endast 10–25 procent samlas in och återvinns. En av orsakerna till att insamlingsgraden sjunker är att en stor andel av den insamlade mängden elavfall har bestått av CRT-apparater, s.k. ”tjock-tv”. Eftersom den typen av produkter i hög grad har ersatts av platta skärmar minskar också andelen av sådant avfall som samlas in, vilket påverkar den totala insamlingskvoten märkbart. En annan förklaring kan vara att vitvaror och annan elutrustning tillverkas i allt högre utsträckning

av lättare material, vilket gör att de, när de blir avfall, kan väga mindre än en jämförbar äldre produkt. Eftersom insamlingsgraden mäts i förhållande till den mängd elutrustning som satts på marknaden påverkar mängden nya produkter som satts på marknaden också måluppfyllelsen.

I det s.k. WEEE-direktivet² är målet att 65 procent av den mängd elutrustning som satts på marknaden ska samlas in från och med 2019. Målen för insamling av batterier är att 95 procent av det totala antalet sålda bil- och industribatterier som innehåller bly samlas in, att 95 procent av det totala antalet sålda bil- och industribatterier som *inte* innehåller bly samlas in, och att 75 procent av det totala antalet sålda andra batterier samlas in.

Målen för särskilt omhändertagande och återvinning är

- för batterier som innehåller kvicksilver att 98 procent av batteriernas kvicksilverinnehåll omhändertas särskilt,
- för batterier som innehåller bly, att 65 procent av batteriernas genomsnittsvikt återvinns med högsta möjliga återvinningsgrad av blyinnehållet,
- för batterier som innehåller nickelkadmium att 75 procent av batteriernas genomsnittsvikt återvinns med högsta möjliga återvinningsgrad av kadmiuminnehållet,
- att 50 procent av batteriernas genomsnittsvikt återvinns för andra batterier.

I samband med slutrapporten om genomförandet av den europeiska handlingsplanen för cirkulär ekonomi (COM (2019) 190 final) anför kommissionen att det finns områden som ännu inte omfattas handlingsplanen som borde utredas för att på så sätt fullborda den cirkulära agendan. Med utgångspunkt i exemplet från den europeiska strategin för plast i en cirkulär ekonomi skulle många andra sektorer med stor miljöpåverkan och potential för cirkularitet, som t.ex. it och elektronik kunna dra nytta av ett liknande holistiskt synsätt för att bli mer cirkulära.

Av januariavtalet framgår att en utredning ska tillsättas för att föreslå hur producentansvaret för elutrustning respektive batterier kan kompletteras med krav på pant för fler produkter som exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik. Utredningen kommer att tillsättas under 2020.

I meddelandet om en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi som presenterades den 11 mars 2020 (COM (2020) 98 final) konstaterar kommissionen att elektrisk och elektronisk utrustning är en av de snabbast växande avfallsströmmarna i EU, med en nuvarande årlig ökningstakt på två procent. Det uppskattas att mindre än 40 procent av det elektroniska avfallet går till materialåtervinning i EU. För att hantera dessa utmaningar kommer kommissionen att lägga fram ett initiativ för cirkulär elektronik med befintliga och nya instrument. I linje med den nya policyramen för hållbara produkter kommer det initiativet att främja längre produktlivslängder, bl.a. genom

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE)

lagstiftningsåtgärder för elektronik och informations- och kommunikationsteknologi (IKT) inom ramen för ekodesigndirektivet, så att utrustning designas för att vara energieffektiv, hållbar och möjlig att reparera, uppgradera, underhålla, återanvända och materialåtervinna. Det kommer även föreslås lagstiftningsåtgärder för laddare och liknande utrustning, bl.a. införandet av en gemensam laddare, förbättring av hållbarhet liksom incitament för att frikoppla inköpen av laddare från inköp av ny utrustning.

Kommissionen avser även att presentera åtgärder för att förbättra insamlingen och behandlingen av elavfall, bland annat genom att undersöka alternativ när det gäller ett EU-omfattande system för att lämna eller sälja tillbaka gamla mobiltelefoner, datorplattor och laddare. Vidare ska en översyn av EU:s regler om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning göras. Lagstiftningsförslag är att vänta under 2020–2021.

För att åstadkomma snabba framsteg när det gäller att förbättra hållbarheten i den framväxande batterivärdekedjan för elektromobilitet och främja alla batteriers cirkulära potential kommer kommissionen under 2020 att föreslå ett nytt regelverk för batterier. Lagstiftningsförslaget kommer beakta regler för innehåll av återvunnet material och åtgärder för att förbättra insamlings- och materialåtervinningsgraden för alla batterier, säkerställa återvinning av värdefulla material samt tillhandahålla vägledning för konsumenterna. Det ska även innefatta åtgärder för att gradvis fasa ut användningen av icke-laddningsbara batterier där det finns alternativ.

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för ökad återvinning

En förutsättning för att uppnå en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi är en effektiv avfallshantering och ett utvecklat system för hållbar återvinning av produkter och material.

Arbetet med implementeringen av EU:s reviderade avfallsdirektiv i Sverige pågår, och utskottet välkomnar att den nya lagstiftningen innebär att avfallsförebyggande åtgärder ska prioriteras, liksom återanvändning och återvinning framför deponering och förbränning, och att det innefattar nya, högt ställda återvinningsmål på EU-nivå.

Det reviderade avfallsdirektivet ställer även krav på elektroniska register för farligt avfall för att förbättra spårbarheten. Utskottet noterar att Naturvårdsverket redovisat sitt uppdrag att utreda rättsliga förutsättningar för att säkerställa spårbarhet av farligt avfall i en digital lösning och att myndigheten nu arbetar med att inrätta ett system för att uppfylla kraven i EU-lagstiftningen.

Vidare noterar utskottet att regeringen framhåller att ytterligare åtgärder ska vidtas för att stärka och utveckla återvinning och göra det lättare att återvinna och återbruka, bl.a. för textilier. Likaså välkomnas den aviserade utredningen om pantsystemen som ska omfatta fler produkter. Därtill noterar utskottet att

regeringen bereder nya föreslagna etappmål för återanvändning av förpackningar som väntas leda till att inte bara andelen av de förpackningar som släpps ut på marknaden ska vara återanvändbara, utan att även rotationen av förpackningar i system för återanvändning ska öka.

Med hänvisning till vad som anförs ovan och det arbetet som pågår anser utskottet att motionerna 2019/20:2579 yrkande 1, 2019/20:2663 yrkandena 10 och 16, 2019/20:3107 yrkandena 19–21, 2019/20:3258 yrkandena 7–9 samt 2019/20:3361 yrkande 11 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Ekodesign och konsumentinformation

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det är angeläget att öka kunskapen om konsumtionens klimatpåverkan och att konsumenterna ska ges tillräcklig och adekvat information vid inköp av varor och tjänster för att ha möjlighet att göra medvetna och klimatsmarta val.

Utskottet konstaterar att ekodesign har hög prioritet såväl i Sverige som i EU, och välkomnar att Sverige varit pådrivande för nya eller reviderade ekodesign- och energimärkningskrav för flera produktgrupper och att ekodesignkrav ska leda till större resurseffektivitet.

Vidare noterar utskottet att regeringen, genom uppdrag till berörda myndigheter att ta fram underlag om produkters livslängd och återvinningsbarhet, inlett arbetet med att införa s.k. produktpass med information om innehåll, ursprung och möjligheter till återvinning.

Utskottet konstaterar även att kommissionen har för avsikt att presentera en rad åtgärder på området konsumentinformation och ekodesign framöver, bl.a. lagstiftningsinitiativ om en politik för hållbara produkter, vilket kommer att utvidga ekodesigndirektivet till att gälla för ett brett spektrum av produkter. Vidare noteras att en ny arbetsplan för ekodesign och energimärkning för 2020–2024 ska läggas fram, liksom en aviserad översyn av EU:s konsumentlagstiftning för att säkerställa tillförlitlig och relevant information om produkter. Även konsumentskyddet mot planerat åldrande ska förstärkas. Utskottet förutsätter att Sverige kommer att fortsätta vara pådrivande inom ramen för detta arbete.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2019/20:1190 yrkande 2, 2019/20:2659 yrkande 3, 2019/20:3258 yrkandena 19, 26 och 27 samt 2019/20:3305 yrkande 1 och 4. Motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Plaståtervinning

EU:s strategi för plast har en tydlig vision som bl.a. innebär att alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden senast 2030 ska gå att återanvända eller återvinna. Utskottet har vid flera tillfällen anfört att det krävs kraftfulla insatser för att komma till rätta med de problem som orsakas av förbrukning och spridning av plaster, samt understrukit behovet av att hantera

det växande problemet med mikroplaster och plastprodukters negativa påverkan på miljön. Därtill erinrar utskottet om att strategin även uppmanar berörda parter att göra frivilliga åtaganden för att uppfylla den övergripande visionen.

Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att genomföra det s.k. engångsplastdirektivet på ett ambitiöst sätt och att Sverige ska fortsätta driva på för att all engångsplast inom EU ska fasas ut. Utskottet noterar att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ansvara för en nationell plastsamordning, och ser positivt på att en utredning tillsatts som ska se över möjligheten att gå längre än EU-direktivet och förbjuda ytterligare engångsplastprodukter och vidta åtgärder för att minska utsläppen av mikroplast från bl.a. konstträsytor.

Enligt Naturvårdsverket finns en stor potential för ökad materialåtervinning av plast i Sverige. Utskottet konstaterar att regeringen i den klimatpolitiska handlingsplanen anför att förutsättningarna för ett plastreturraffineri i Sverige bör analyseras. Vidare noterar utskottet att regeringen avser att prioritera det harmoniserade standardiseringsarbetet för att underlätta plaståtervinning.

Därtill noterar utskottet att kommissionen i den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi aviserat en rad åtgärder som ska bidra till en mer hållbar användning av plast och minska förekomsten av mikroplast i miljön, bl.a. tvingande krav på innehåll av återvunnet material, ökad avskiljningen av mikroplast i produktlivscykeln samt lagstiftningsförslag avseende oavsiktliga utsläpp av mikroplast.

Mot bakgrund av det som anförs ovan föreslår utskottet att motionerna 2019/20:1190 yrkande 3, 2019/20:2579 yrkandena 3, 4 och 5, 2019/20:2663 yrkande 8 samt 2019/20:2761 yrkande 37 lämnas utan vidare åtgärd.

Återvinning av förpackningar och tidningar

Som utskottet tidigare framhållit är det av stort värde av att ansvaret för insamling av avfall fördelas mellan kommuner, producenter och andra avfallsinnehavare, samt att det förutsätter ett väl fungerande samarbete mellan de kommunala insamlingssystemen och producentansvarssystemen.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket har i uppdrag att utreda hur den fastighetsnära och kvarternära insamlingen av förpackningsavfall och returpapper fortgår och vilka effekter som utbyggnaden av systemet har och förväntas medföra avseende miljönytta, tillgänglighet, produktutveckling och konkurrensförhållanden.

Utskottet noterar vidare att Naturvårdsverket lämnat förslag på nya etappmål för återanvändning av förpackningar med syftet att stimulera marknaden för återanvändning och att minska den totala mängden förpackningar som släpps ut på marknaden.

Förordning (2018:1463) om producentansvar för returpapper berör tidningspapper. En framtida insamling av tidningspapper bör beakta konsekvenser för pappersåtervinningen och kostnaderna för insamlingen.

Utskottet understryker vikten av att insamling och återvinning av tidningspapper fungerar väl, att konsekvenser för tidningsbranschen beaktas och att returpappersinsamlingen både är kostnadseffektiv och främjar cirkulär ekonomi.

För att inte föregå resultatet av utvärderingen och det beredningsarbete som pågår föreslås att motionerna 2019/20:596 yrkande 5 och 2019/20:2761 yrkande 35 lämnas utan vidare åtgärd.

Återvinning av elektronik och metaller.

Avfall från elektronisk utrustning och annat elavfall är en av de snabbast växande avfallsströmmarna både i Sverige och inom EU. Utskottet konstaterar att det är angeläget att finna vägar att hantera den utmaningen, såväl för att förebygga skador på hälsa och miljö, som för att förhindra att ändliga resurser i form av metaller och material går förlorade ur kretsloppet.

I Sverige finns lagstiftat producentansvar för elutrustning och för batterier. Utskottet noterar att det av januariavtalet framgår att en utredning ska tillsättas för att föreslå hur producentansvaret för elutrustning respektive batterier kan kompletteras med krav på pant för fler produkter som exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik.

Enligt kommissionen återvinns i dagsläget mindre än 40 procent av det elektroniska avfallet i EU. Den siffran behöver öka. Utskottet välkomnar därför kommissionen avsikt att lägga fram ett initiativ för cirkulär elektronik som bl.a. ska innehålla åtgärder för att förbättra insamlingen och behandlingen av elavfall, liksom en översyn om att begränsa användningen av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning. Vidare noterar utskottet att ett nytt regelverk för batterier ska presenteras i syfte att förbättra insamlings- och materialåtervinningsgraden, säkerställa återvinning av värdefulla material samt åtgärder för att fasa ut icke laddningsbara batterier.

Med hänvisning till det som anförs ovan föreslår utskottet att motionerna 2019/20:917, 2019/20:1258 yrkande 2, 2019/20:2579 yrkande 2 samt 2019/20:2663 yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Nedskräpning och sanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nedskräpning, övergivna båtar och marksanering.

Jämför reservation 14 (KD) och 15 (C).

Motionerna

Nedskräpning

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23 anförs att arbetet för att minska nedskräpningen bör förstärkas. Mot samma bakgrund anförs i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 29 att lagstiftningen och efterlevnaden för nedskräpning i både tätort, naturområden och på privat mark ska skärpas. Enligt motionärerna bör ambitionsnivån för vilka engångsplaster som ska förbjudas i EU höjas och förbudet mot engångsartiklar i plats utökas och till 2025 omfatta fler produkter. Vidare anförs i partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 24 samt i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30 att ett producentansvar för nedskräpning ska införas. Motionärerna menar att ett producentansvar för nedskräpning skulle lägga kostnaden för nedskräpningen på de som släpper ut produkter på marknaden, produkter som sedan slängs på fel ställe.

I motion 2019/20:2405 av Sofia Westergren (M) föreslås en utredning om kännbara straff för nedskräpning. Enligt motionären behöver individen bära ansvaret för sitt beteende, och för att medvetandegöra behovet av en renare miljö och natur så behövs det kännbara straff.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 59 föreslås en kriminalisering av att slänga enstaka cigarettfimpar. Enligt motionärerna finns ett behov av ytterligare åtgärder för att minska nedskräpningen av fimpar utomhus. Lagen bör därför ändras så att det blir straffbart att slänga enstaka cigarettfimpar.

I motion 2019/20:238 av Patrik Björck och Erik Ezelius (båda S) framförs att filtercigaretter bör förbjudas. Enligt motionärerna är fimpen en nedskräpningens värsting; slängda fimpar motsvarar ungefär 108 ton plast som hamnar i utemiljön varje år.

I motion 2019/20:444 av Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1 anförs att förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att bötfälla nedskräpning ska utredas. Enligt motionärerna skulle en möjlighet att bötfälla dem som skräpar ned ge kommunerna helt nya möjligheter att kombinera och prioritera mellan informerande, förebyggande och åtgärdande insatser. Vidare anförs i yrkande 2 i samma motion att det även ska vara möjligt att bötfälla nedskräpning med småskräp. Motionärerna anser att även

nedskräpning med småskräp, som exempelvis fimpar och snus, ska kunna ge böter.

Även i motion 2019/20:1894 av David Josefsson (M) anförs att lagstiftningen bör ses över så att böter kan utdömas för att skräpa ned genom att slänga tobaksfimpar på marken.

Övergivna båtar

I kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 32 föreslås att ett producentansvar för båtar införs. Vidare föreslås i yrkande 34 i samma motion att lagstiftning för att förenkla hantering av skrotbåtar och vrak bör ses över. Enligt yrkande 35 bör möjligheten att fortsätta att betala ut skrotpremie för båtar ses över, och i yrkande 36 anförs att en modell och incitament som styr mot ökad återvinning av båtar bör tas fram.

I motion 2019/20:2906 av Edward Riedl (M) anförs att möjligheten att ändra i lag och förordning så att en systematisk återvinning av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar kommer till stånd bör ses över. Enligt motionären bör kommunerna ges möjlighet att omhänderta fartygsvrak i likhet med vad som gäller för bilvrak.

Även i motion 2019/20:1737 av Per Lodenius m.fl. (C) om skrotning av båtar framhålls problemet med det stora antalet sjöodugliga och övergivna båtar. Motionären anför att regeringen behöver se över möjligheten till fortsatta incitament och att lagstiftningen ska ses över vad gäller att förenkla hanteringen av skrotbåtar och vrak.

Marksanering

I motion 2019/20:1182 av Viktor Wärnick (M) anförs att de regelverk som i dag finns för ekonomisk kompensation i samband med kommunal marksanering bör ses över. Enligt motionären bör regeringen underlätta för kommuner att exploatera efterfrågad och eftertraktad mark, exempelvis genom att överväga utökat statligt stöd.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Nedskräpning

All nedskräpning i Sverige är förbjuden. Förbudet gäller på platser som allmänheten har tillträde eller insyn till (15 kap. 26 § miljöbalken), och det riktar sig till alla, även markägare. Med skräp menas både mindre föremål som glas, papper, engångsgrillar och fimpar och större föremål som exempelvis byggavfall, möbler, bilar och hemelektronik.

Den som med flit eller av oaktsamhet skräpar ned på en plats som allmänheten har tillträde till kan dömas för nedskräpningen, och straffet är böter eller fängelse i högst ett år (29 kap. 7 § miljöbalken). Den här typen av

nedskräpning, ”nedskräpning av normalgraden”, handlar om nedskräpning av större föremål eller i stor omfattning.

När det gäller nedskräpning som är mindre allvarlig kan polisen bötfälla på plats, s.k. nedskräpningsföreseelse. Boten är på 800 kronor (29 kap. 7 a § miljöbalken). Enligt Riksåklagarens föreskrifter gäller det om någon skräpat ned med små mängder skräp, t.ex. snabbmatsförpackningar, glas- och plastflaskor, olika typer av dryckesförpackningar, engångsgrillar och andra engångsartiklar.

Nedskräpningsföreseelser som är ringa omfattas av förbudet men ger inget straff. Med ringa avses bagatellartade situationer som att man slänger t.ex. en enstaka cigarettfimp eller ett tuggummi. Det är alltså förbjudet men inte straffbart att slänga t.ex. enstaka cigarettfimpar. Vid bedömning av om nedskräpningen är ringa ska även hänsyn tas till hur känslig miljön är där nedskräpningen skett. Det skräp som hamnar på fel ställe måste städas upp.

Trafikverket har ansvar för att städa längs statliga vägar och rastplatser. Det regleras i väglagen (1971:948), medan kommunen har ett ansvar för att städa kommunala gator, torg och andra allmänna platser inom detaljplanelagt område. Kommunen kan också bli ansvarig att återställa andra platser utomhus där allmänheten får färdas fritt. Under vissa förutsättningar kan fastighetsägaren bli ansvarig för att åtgärda nedskräpning, främst när det handlar om kvartermark och gångbanor inom detaljplanelagt område. Kommunens ansvar finns reglerat i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.

Naturvårdsverket fick 2016 i uppdrag av regeringen att utvärdera nedskräpningsbotens styreffekt för att minska nedskräpningen. I slutrapporten Åtgärder för minskad nedskräpning konstateras att det inte är möjligt att med befintligt underlag dra slutsatser om huruvida införandet av nedskräpningsboten har haft någon effekt på nedskräpningen eller inte. Vidare konstaterades att ordningsboten i kombination med insatser för informationsspridning och medvetandegörande åtgärder såsom kampanjer riktade mot allmänheten och utbildning i skolor och liknande tillsammans blir en helhet av olika styrmedel för att minska nedskräpningen. I rapporten dras också slutsatsen att det är olämpligt att införa böter för ringa nedskräpning. Nedskräpning med cigarettfimpar är både otillåten och mycket vanligt förekommande och har negativ påverkan på trivselen. För att det ska anses vara motiverat och proportionerligt att bötfälla precis all nedskräpning behövs dock ett underlag som tydligare än det som finns att tillgå i dag visar på risken för skada på miljön.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön (engångsplastdirektivet) ska förebygga och minska vissa plastprodukters inverkan på miljön. Direktivet innebär att medlemsländerna ska införa en rad åtgärder för att minska plastens inverkan på miljön och förbjuda vissa plastprodukter.

Enligt direktivet är tobaksvarufilter som innehåller plast den näst vanligaste typen av skräp från plastprodukter för engångsbruk som påträffas på stränder

i unionen. Direktivet slår fast att den avsevärda miljöpåverkan som orsakas av avfall efter förbrukning av tobaksvaror med filter som innehåller plast som slängs direkt i miljön måste minskas. Innovation och produktutveckling väntas ge hållbara alternativ till filter som innehåller plast, och det måste påskyndas.

Som nämnts i tidigare avsnitt ställs i direktivet bl.a. krav på medvetandehöjande åtgärder för att motverka nedskräpning av vissa produkter, däribland tobaksvaror med filter. Enligt principen om att förorenaren betalar så införs även ett utökat producentansvar för ett antal produkter, bl.a. för tobaksvaror med filter. Det utökade producentansvaret innebär att producenterna ska stå för kostnaden för medvetandehöjande åtgärder, insamling i offentliga system samt uppstädning av sina produkter. System för utökat producentansvar för tobaksvaror bör också främja innovationer som leder till utvecklingen av hållbara alternativ till tobaksvarufilter som innehåller plast. Medlemsstaterna bör verka för en rad olika åtgärder för att minska nedskräpning på grund av avfall efter förbrukning av tobaksvaror med filter som innehåller plast. Kravet träder i kraft i januari 2023 för befintliga producentansvar och tobaksvaror. Övriga produkters bestämmelser ska vara införda senast 31 december 2024.

Enligt regeringen ska engångsplastdirektivet genomföras på ett ambitiöst sätt för omställning till en giffri, biobaserad och cirkulär ekonomi. Utifrån detta har Miljödepartementet beslutat om en utredning som ska ge förslag på hur lagstiftningen kan anpassas. Vidare framgår av Januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Liberalerna, att spridningen av mikroplaster ska förhindras bl.a. genom förbud mot mikroplaster i fler produkter och förbud mot onödiga plastartiklar. Lagstiftningen ska vara på plats från 1 januari 2022.

Regeringen har givit Naturvårdsverket tillsammans med organisationen Håll Sverige Rent i uppdrag att ta fram en handlingsplan för informationsinsatser till allmänheten under 2018–2020 för att minska nedskräpningen och öka kunskapen hos allmänheten om dess negativa effekter. Informationsinsatserna bör ha ett särskilt fokus på barn och unga samt bidra till att öka allmänhetens medvetenhet om plastens effekter i havet. Naturvårdsverket ska följa upp resultaten samt effekterna av informationsinsatserna och årligen redovisa detta i sin årsredovisning. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 31 mars 2021.

Vidare har Naturvårdsverket tillsammans med Håll Sverige Rent tagit fram en vägledning för hur kommuner och andra aktörer kan arbeta strategiskt och långsiktigt mot nedskräpning, liksom metoder för att mäta mängden skräp i olika miljöer samt sprida kunskap om metoder, verktyg och arbetssätt.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utöka kunskapsläget kring nedskräpning i Sverige. Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2020 framgår att myndigheten ska genomföra en nationell skräpmätning för att få underlag till genomförandet av EU:s engångsplastdirektiv. Skräpmätningen

ska omfatta både stad, landsbygd, turistområden och värdefulla naturområden. Mätningen ska fastställa hur stor andel av skräpet i Sverige som utgörs av:

- cigarettfimpar,
- portionssnus,
- plastbärkassar,
- dryckesflaskor av plast,
- engångsmuggar (separerat för plast respektive papper med tunn plastfilm),
- livsmedelsbehållare för snabbmat (separerat för plast respektive papper med tunn plastfilm),
- dryckesbehållare av plast,
- dryckesbehållare av papper med tunn plastfilm,
- flexibla plastförpackningar,
- korkar och lock,
- ballonger,
- våtservetter,
- pappersförpackningar,
- metallförpackningar,
- glas.

Mätningen ska även omfatta delar av produkterna ovan. Redovisningen ska både ange mängderna av de ovan nämnda produkterna och den andel de utgör av den totala nedskräpningen i Sverige både i vikt och antal föremål. Naturvårdsverket ska beskriva hur statistiskt säker mätningen är. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 12 juni 2020.

Övergivna båtar och skrotvrak

I dag finns inget system för producentansvar för fritidsbåtar, utan ansvaret för skrotning ligger hos den sista ägaren. Att överge en båt räknas som nedskräpning och är inte tillåtet. En båt som lämnas i naturen kan läcka plast och andra farliga ämnen som skadar djur och växter i våra känsliga havs- och vattenmiljöer. Nedskräpning och miljöbrott regleras i miljöbalken.

Regeringen gav den 21 december 2009 Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå ett system för omhändertagande av uttjänta fritidsbåtar och ett system för att spåra ägare till, forsla bort och eventuellt skrota övergivna nedskräpande fritidsbåtar. I redovisningen av uppdraget föreslog Naturvårdsverket att kommunerna skulle få möjlighet att omhänderta fartygsvrak. I likhet med vad som gäller för bilvrak bör det vara fråga om en rättighet för kommunerna att omhänderta ett fartygsvrak och inte en skyldighet. Omhändertagandet kan innebära ett stort ingrepp mot den enskilde och omfattande kostnader för kommunen. Det bör vara upp till kommunen att från fall till fall bedöma om det är lämpligt att omhänderta ett uttjänt och övergivet fartyg.

Miljödepartementet remitterade i juli 2012 en promemoria om flyttning av båtar och skrotbåtar (dnr M2012/1824/R). I promemorian föreslås en ny lag

om flyttning av båtar i vissa fall. Enligt lagen får regeringen meddela föreskrifter om rätt för en myndighet eller kommun att flytta en båt om det behövs för att skydda människors hälsa och miljön, undvika materiella skador eller upprätthålla ordningen till sjöss eller på land. Enligt den föreslagna lagen får regeringen även meddela föreskrifter om rätt för en myndighet eller kommun att flytta en båt från en fastighet om fastighetsägaren begär det och båten har varit uppställd på fastigheten under minst en månad från det att fastighetsägaren uppmanat båtens ägare att flytta båten eller minst två månader från det att fastighetsägaren påbörjat försök att nå båtens ägare. Förslaget om en ny lag om bortförskaffande av båtar bereddes i Regeringskansliet under 2016. I sin propositionsförteckning till riksdagen för våren 2017 uppgav regeringen att en proposition om båtar och skrotbåtar skulle läggas fram under 2017. Vid kontakt med Regeringskansliet i mars 2020 meddelas att det i dagsläget inte finns någon tidsplan för att lägga fram en sådan proposition.

I september 2018 avsatte Havs- och vattenmyndigheten 2 miljoner kronor för att öka incitamenten för båtägare att skrota sina gamla båtar, och senare beslutades att ytterligare 1,2 miljoner kronor skulle satsas på att öka skrotningen av äldre båtar. Företaget Båtskroten AB på Muskö i Stockholms skärgård fick genom upphandling i uppdrag att utföra tjänsten för Havs- och vattenmyndighetens räkning. De ska dels informera fritidsbåtägare i hela landet om möjligheten till skrotning till subventionerat pris, dels erbjuda en modell där de själva eller underleverantörer kan hjälpa till med att hämta skrotbåtar. De båtar som skrotas ska i första hand återvinnas, och företaget ska också i vissa fall undersöka om det finns rester av giftiga båtbottnfärger. De medel som Havs- och vattenmyndigheten avsatt ingick i regeringens satsning på att minska nedskräpningen av plast i hav, sjöar och vattendrag.

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har tagit fram en nationell informationskampanj om hur man kan gå till väga när fritidsbåten behöver skrotas. Resultatet visar att fler båtägare utnyttjat möjligheterna och att nätverket båtretur.se ökat tillgången till och efterfrågan på nya lösningar för skrotning av fritidsbåtar.

Även under 2020 erbjuder Havs- och vattenmyndigheten ägare av uttjänta fritidsbåtar att återvinna dessa till ett subventionerat pris. Möjligheten ges så länge pengarna – 4 miljoner kronor – räcker, dock längst t.o.m. 31 december 2020. Satsningen gäller båtar som ägs av privatpersoner. Båten ska vara minst tre meter lång och väga minst 200 kilo och max tre ton. Ägaren betalar transport till återvinningscentral samt eventuella saneringskostnader.

Marksanering

Enligt Naturvårdsverket finns i Sverige ca 1 000 förorenade områden i riskklass 1, mycket hög risk, som behöver åtgärdas. För ytterligare ca 7 000 områden är riskerna sannolikt stora (riskklass 2). Det är framför allt tidigare industrier, som t.ex. kemisk industri, träimpregnering, massa- och pappersindustri och glasbruk, som har orsakat giftiga ämnen i förorenad mark

och vatten. Enligt miljö kvalitetsmålet Gifrfri miljö ska förorenade områden vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg. omr. 20) redovisas att totalt 505 förorenade områden hittills har åtgärdats och det omfattar objekt i både riskklass 1 och 2. År 2017 var motsvarande siffra 431. Vidare redovisas att det under 2018 pågick totalt 1530 avhjälpande insatser eller saneringar (oavsett riskklass) i landet, och 77 av dessa åtgärder var helt eller delvis finansierade med statligt bidrag från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. De statligt finansierade åtgärderna har ökat från 45 pågående åtgärder 2016 till 77 pågående åtgärder 2018, bl.a. tack vare ett ökat anslag.

Regeringen har sedan 2016 avsatt särskilda medel för sanering av förorenad mark för bostadsbyggande. Bidraget har varit under uppbyggnad och under 2018 användes 76 procent av bidraget till totalt elva projekt som skapade förutsättningar för att bygga nya bostadsområden. Enligt regeringen har bidraget för sanering av mark för bostadsbyggande gett goda samhällseffekter, och det finns ett ökat intresse hos kommunerna vilket resulterat i ett högre utnyttjande av bidraget. Bidrag ger möjligheter att använda redan exploaterade områden t.ex. gammal industrimark för att både bygga fler bostäder i centrala lägen och samtidigt bevara oexploaterad mark och natur. Under 2018 publicerade Naturvårdsverket en uppdatering av vägledningen om förutsättningar och tillämpning vad gäller Statligt stöd för sanering av förorenade områden inför bostadsbyggande.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2020 framgår att 160 miljoner kronor får användas för bidrag till efterbehandling av mark för bostadsbyggande samt för framtagande av underlag för att genomföra sådana åtgärder enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Anslagsposten får användas för visst arbete vid länsstyrelserna för samma ändamål. Vidare framgår av regleringsbrevet att Naturvårdsverket ska ta fram en årlig åtgärdsplan för sitt arbete med myndighetens förorenade områden. Åtgärdsplanen ska bl.a. innehålla en beskrivning av prioriteringar och utgå utifrån den vägledning som utarbetats inom ramen för regeringsuppdraget om vägledning och samverkan för hantering av statens förorenade områden (NV rapport 6888).

Utskottets ställningstagande

Nedskräpning

Utskottet konstaterar att all nedskräpning är förbjuden i Sverige. Trots det hamnar betydande mängder skräp i naturen. Det är därför välkommet att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att genomföra en nationell skräpmätning för att utöka kunskapsläget om den aktuella situationen i Sverige, som underlag för fortsatta åtgärder.

Utskottet ser positivt på att Naturvårdsverket tillsammans med Håll Sverige rent har arbetat med en handlingsplan för att minska nedskräpningen och öka kunskapen om dess negativa effekter, och att detta arbete särskilt fokuserat på barn och unga samt ökad medvetenhet om plastens effekter i havet. Den vägledning riktad till kommuner och andra aktörer som tagits fram för att främja ett strategiskt och långsiktigt arbete mot nedskräpning är också ett värdefullt verktyg.

I fråga om möjligheten att bötfälla för ringa nedskräpningsförseelser, som cigarettfimpar eller tuggummi, konstaterar utskottet att nedskräpningsbotens effekt har utretts vid tidigare tillfälle och att regeringen istället valt att arbeta med förebyggande åtgärder, såsom informationsinsatser till allmänheten.

Vidare framhåller utskottet betydelsen av ett ambitiöst genomförande av engångsplastdirektivet, vilket kommer att medföra ett utökat producentansvar för bl.a. tobaksvaror med filter. Det nya direktivets regler innebär att producenterna kommer att vara skyldiga att finansiera såväl medvetandehöjande åtgärder som insamling i offentliga system och uppstädning av dessa produkter.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2019/20:238, 2019/20:444, 2019/20:1894, 2019/20:2405, 2019/20:2761 yrkande 59, 2019/20:3107 yrkandena 23 och 24, samt 2019/20:3258 yrkandena 29 och 30. Motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Övergivna båtar

Liksom utskottet tidigare framhållit är det viktigt att äldre eller uttjänta fritidsbåtar hanteras på ett miljövänligt sätt. Då det inte finns något producentansvar för båtar vilar ansvaret på den sista ägaren att se till att en uttjänt båt återvinns eller skrotas. De initiativ som Havs- och vattenmyndigheten tagit för att öka incitamenten för båtägare att skrota gamla båtar har fått god effekt och har tillsammans med myndigheternas nationella informationskampanj resulterat i ett ökat antal skrotade båtar. Utskottet noterar med tillfredsställelse att den satsningen fortsätter med utökade medel för en subventionerad återvinning av fritidsbåtar.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2019/20:1737, 2019/20:2906 och 2019/20:3258 yrkandena 32, 34, 35 och 36. Motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Marksanering

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen framhållit att arbetet med att sanera och återställa förorenad mark är angeläget. Utskottet kan konstatera att behovet är stort men att utvecklingen de senaste åren är positiv vad gäller antalet områden som åtgärdats och sanerats.

När det gäller sanering av mark för bostadsbyggande noterar utskottet det växande behovet av tillgänglig mark för bostäder runt om i landet, och utskottet välkomnar därför att regeringen sedan ett antal år tillbaka avsätter särskilda medel för detta. Utskottet noterar att både intresset och utnyttjandet av det statliga bidraget för ändamålet ökar samt att Naturvårdsverket uppdaterat vägledningen vilket ytterligare kan bidra till att fler kommuner kan nyttja möjligheten att sanera tidigare industrimark i syfte att frambringa nya områden för produktion av bostäder.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion 2019/20:1182 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga kretsloppsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel samt om strandnära tånginsamling. Jämför reservation 16 (V).

Motionerna

Hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel

I kommittémotion 2019/20:1619 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 5 anfördes att regeringen bör se till att möjligheterna att införa tekniker för att binda kväve och separera fosfor från gårdar med industriell köttproduktion utreds. Enligt motionärerna innebär industriell djurhållning att många stora gårdar inte har tillräckligt med mark för att få avsättning för den egna gödseln.

I motion 2019/20:1507 av Lorentz Tovatt (MP) anfördes att användandet av hästgödsel för energiproduktion bör underlättas. Enligt motionären ligger en oanad potential i förbränning av hästgödsel, och genom att tillåta att gödseln lagras vid förbränningsanläggningen blir det möjligt att ta tillvara på det.

Även i motion 2019/20:2512 av Hans Rothenberg (M) anfördes att möjligheterna att förändra lagstiftningen för att få ett större utnyttjande av hästspillning som bibränsle bör ses över. Enligt motionären kan mängden fossila bränslen i kraftvärmeproduktionen minskas ytterligare genom användning av hästgödsel med träströ som bränsle i kraftvärmeverk.

Strandnära tånginsamling

I motion 2019/20:72 av Tuve Skånberg (KD) om att rensa Österlens sandstränder från ruttnande tång anfördes att turismens värde för Österlen är stort och att det är av största betydelse att vårda och rensa sandstränderna. I motionen framhålls även tångens värde som jordförbättringsmedel och att

lantbrukare bör uppmuntras att aktivt verka för tångtäkt och gödsling med tång, i synnerhet i Kristianstads län.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Hantering av naturgödsel och energiutvinning från stallgödsel

I Sverige står jordbruket för ungefär hälften av de utsläpp av kväve och fosfor till havet som orsakas av människan. Utlakningen från jordbruket beror på flera faktorer. Alla går inte att påverka eftersom all mark läcker näringsämnen naturligt och all odling medför att utlakningen ökar från marken. Enligt Jordbruksverket har förlusterna av kväve och fosfor samt ammoniakutsläpp från jordbruket minskat på senare år. Minskningen beror på att åtgärder för att minska förluster av kväve och fosfor och utsläpp av ammoniak haft effekt. För att den positiva trenden ska hålla i sig är det viktigt med fortsatta insatser. Att utsläpp av ammoniak minskat beror också på att antalet lantbruk och djur blivit färre.

I budgetpropositionen för 2020 (prop.2019/29:1 utg.omr 20) redovisar regeringen att de insatser som initierades 2018 för att öka åtgärdsarbetet mot övergödning på lokal nivå fortsätter. Bland annat har Havs- och vattenmyndigheten fått i uppdrag att öka det lokala åtgärdsarbetet mot övergödning i avrinningsområden. Uppdraget redovisades i augusti 2019. Regeringen har även gett myndigheten i uppdrag att på ett antal pilotområden redovisa vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2020. För att utvärdera åtgärdsarbetet ska Sveriges lantbruksuniversitet utveckla metoder och utföra mätningar för att under tre år följa effekter av åtgärder mot övergödning som genomförs i jordbrukslandskapet. Vidare redovisas att Jordbruksverket har analyserat hur ersättningar kan utformas baserade på värde och resultat för att minska övergödningen, istället för de kostnadsbaserade ersättningar som används idag (rapport 2018:32). Studien ska ge underlag till kommande strategisk plan för jordbrukspolitiska insatser i Sverige.

På uppdrag av Regeringskansliets utredningsverksamhet presenterade IVL Svenska Miljöinstitutet en rapport i 2019 om åtgärder och vägar framåt för att minska kväve- och fosforanvändningen i samhället. Rapporten var en del av underlaget till utredningen om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete som tillsattes av regeringen i februari 2018 (dir. 2018:11). Utredningens uppdrag var att fokusera på mer effektiva åtgärder mot övergödning och hur det lokala engagemanget kan stärkas. Utredningen skulle bl.a. föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av lokalt anpassade, kostnadseffektiva åtgärder mot övergödning, utreda och lämna förslag på hur minskad förbrukning av kväve och fosfor kan stimuleras, utreda förutsättningarna för att återföra näringsämnen från kustvatten och sjöar till land för att minska övergödningen samt lämna förslag till etappmål som

bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning samt målen om rent vatten, minskade havsföroreningar och hållbart skogsbruk i Agenda 2030. Utredningen ska också ta fram förslag till finansiering av föreslagna insatser samt lämna nödvändiga författningsförslag. Den 28 februari 2020 lämnade utredningen sitt betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) till Miljödepartementet. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Stiftelsen BalticSea2020 startade år 2010 ett långsiktigt forsknings- och åtgärdsprogram, Circular Nutrient Management at Industrial farms (CNMI), i syfte att identifiera tekniker och metoder som kan användas för att minimera riskerna för läckage av näringsämnen från stallgödsel. Projektet avser att genom kunskap om kostnadseffektiva tekniker, demonstrationsanläggning och kunskapsspridning, visa att industriell djuruppfödning kan bedrivas cirkulärt utan förluster av näringsämnen (fosfor och kväve) till luft och vatten. Parallellt med det praktiska arbetet har projektet drivit ett vetenskapligt övervakningsprogram i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) för att mäta och utvärdera effekten av vidtagna åtgärder. Avsikten är att resultatet från projektet ska presenteras under 2020.

I Jordbruksverkets informationsmaterial, Hästgödsel – en naturlig resurs, konstateras att den växtnäring som finns i hästgödsel borde ge gödseln ett värde på marknaden. Trots det måste den som vill göra sig av med gödsel vara beredd på att det kan kosta pengar. Många kommuner och entreprenörer tar idag ut en avgift för att ta emot hästgödsel. Det blir därmed inte bara svårt utan också kostsamt att bli av med gödseln. De senaste åren har dock utvecklingen av olika tekniker för att utvinna energi ur hästgödsel tagit fart, vilket kan medföra att hästgödsel kommer att kunna betraktas som en samhällsresurs snarare än ett problem.

Gödsel från lantbrukets djur och häst definieras som naturgödsel. Naturgödsel är en animalisk biprodukt och ett organiskt gödningsmedel som omfattas av den EU-lagstiftning som reglerar animaliska biprodukter³ och som är direkt tillämplig i hela EU. Enligt lagstiftningen är naturgödsel ett s.k. kategori 2-material. Obearbetad naturgödsel får enligt EU-lagstiftningen inte släppas ut på marknaden (d.v.s. övergå till tredje man) och kan därigenom inte samlas in av företag som sedan säljer den vidare för olika ändamål, t.ex. som ett bränsle. Detta är av smittskyddsskäl. Men hästägaren/hästföretaget, förbränningsanläggningsföretaget eller ett transportföretag kan utföra transport av sådan gödsel till den mottagande förbränningsanläggningen under förutsättning att de krav EU-lagstiftningen ställer på insamling, transport och spårbarhet följs.

För bortskaffande av gödsel som avfall måste avfallsförbränningsanläggningen vara registrerad av Jordbruksverket för att ta emot animaliska

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)

biprodukter av kategori 2. Kraven som ställs vid en sådan anläggning avseende utsläpp är mycket stränga. Att däremot använda naturgödsel som bränsle kan låta sig göras med något mindre stränga utsläppskrav. Det finns då en begränsning i fråga om pannans effekt på 50 MW respektive 5 MW beroende på kraven på partikelutsläpp. Pannan ska godkännas av Jordbruksverket och även följa utsläppsgränser satta av miljöskäl.

När det gäller energiutvinning från naturgödsel är de tekniker som används främst förbränning av hästgödsel och biogasproduktion. Utveckling pågår även inom andra användningsområden än för energiändamål. För att kunna bränna hästgödsel måste den antingen torkas eller blandas ihop med mer energirika bränslen så som halm, flis och pellets. Därefter kan den förbrännas. En annan möjlighet är att torka och pelletera gödseln och därefter använda den som bränsle. Askan från förbränningen kan exempelvis användas som gödningsmedel. Det finns flera anläggningar i Sverige som förbränner hästgödsel. Gemensamt för olika alternativ inom förbränning av hästgödsel och biogasproduktion är att det oftast är relativt storskaliga lösningar som kräver samarbete mellan hästhållare och andra aktörer på marknaden för att ge lönsamhet.

Även miljölagstiftningen måste beaktas i samband med hanteringen av naturgödseln. Det kan t.ex. ställas miljökrav på förvaring av naturgödsel som väntar på förbränning. Gödsel från djurhållning ska förvaras tätt så att det inte kan uppstå läckage av fosfor och kväve. Detta innebär att gödsel ska förvaras invallat eller täckt så att regnvatten inte kan föra med sig näringsämnen ut i marken. Generella krav på lagringskapacitet för stallgödsel varierar beroende på djurhållning, djurslag, djurantal samt om marken befinner sig inom eller utanför nitratkänsligt område. Krav för lagring av gödsel regleras bl.a. i 2 och 12 kap. miljöbalken, förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring och Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:79) om miljöhänsyn i lantbruket.

I betänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) som lämnades till Miljödepartementet den 28 februari 2020 föreslås bl.a. nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Utredningen föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Bakgrunden till att det finns ett behov av nya bestämmelser är enligt utredningen bl.a. att de krav på hantering av stallgödsel som gäller för jordbruksföretag inte omfattar alla hästar eftersom en stor del av hästarna finns utanför jordbruksföretag. Dessutom produceras den största andelen hästgödsel utanför jordbruket, vilket innebär att en stor del av den resurs som hästgödseln utgör inte tas till vara. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Strandnära tånginsamling

Strandnära tång- och alginsamling för närsaltreduktion i havet är en åtgärd som kan medges bidrag inom förordningen om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Under 2019 har exempelvis 16 LOVA-finansierade projekt för borttag av släke på Gotland beviljats. Den släke som tas upp inom de olika projekten kan användas som gödning inom lantbruket. Enligt uppgift från Naturvårdsverket tar emellertid tång och alger upp föroreningar som finns i havet. I synnerhet gäller det tungmetaller såsom kadmium. Kadmiumhalten i tång och alger varierar men kan ofta ligga högre än de gränsvärden som finns för återvinning av näringsämnen på jordbruksmark. Det innebär att halten av kadmium kan vara ett hinder för att på olika sätt utnyttja tången som gödselmedel. Innan tång läggs på åkermark bör man enligt verket av detta skäl försäkra sig om att halten av bl.a. kadmium är under gällande gränsvärde. På samma sätt behöver rötresten från produktion av biogas ur tång och alger först provtas och vid behov renas från tungmetaller innan den kan användas som gödselmedel.

När det gäller användningen av tång och alger för biogasproduktion bedrev Region Skåne, Trelleborgs kommun och Malmö stad ett samarbete under 2012–2015 genom projektet Bucefalos. Projektet ingick i EU-kommissionens satsning på innovativa miljöprojekt inom Life-plusfonden och syftade till att minska övergödningen och samhällets påverkan på klimatet genom åtgärder som främjar användandet av akvatisk biomassa för produktion av biogas. I Trelleborgs kommun satsades på en demonstration av fullskalig biogasproduktion baserad på bl.a. alger och tång som samlades upp från kommunens stränder och produktionsvåtmarker. Projektet avslutades 2015.

Enligt betänkandet Mer biogas! För ett hållbart Sverige (SOU 2019:63) som presenterades den 19 december 2019 konstateras att alger och annan akvatisk biomassa kan användas för framställning av biodrivmedel. Alger innehåller ofta mycket kol, vilket är bra för tillverkning av biogas. Sjögräs kan utgöra en potentiell biomassaresurs för drivmedelsproduktion framför allt genom rötning till biogas men också för jäsning eller förgasning. Den tekniska potentialen för alger är stor på längre sikt men tekniken är ännu så länge relativt omogen, både ur ett tekniskt perspektiv och ur ett marknadsperspektiv. Betänkandet har remitterats till den 30 april 2020.

Utskottets ställningstagande

Hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel

Arbetet för att minska övergödningen är av hög prioritet, och utskottet noterar med tillfredsställelse att uppgifter tyder på att de insatser som genomförts haft effekt och att förlusterna av kväve och fosfor från jordbruket i Sverige minskat under de senaste åren. Fortsatt hög ambitionsnivå och fler åtgärder är dock nödvändigt för att nå miljömålet Ingen övergödning, och utskottet konstaterar

att flera myndigheter har pågående uppdrag som syftar till att öka och utveckla det lokala arbetet samt analysera och utvärdera resultaten.

Vidare välkomnar utskottet att utredningen om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete nyligen lämnat sitt betänkande till regeringen. Utskottet noterar att frågan om hantering av hästgödsel och behov av nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare behandlas i betänkandet.

I avvaktan på det beredningsarbete som nu pågår bedömer utskottet att motionerna 2019/20:1507, 2019/20:1619 yrkande 5 och 2019/20:2512 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Strandnära tånginsamling

Utskottet konstaterar att bidrag kan beviljas för insatser för strandnära tång- och alginsamling inom ramen för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), och att sådana projekt genomförs i olika delar av landet. När det gäller att använda tång som jordförbättringsmedel konstaterar utskottet, liksom vid tidigare behandling av frågan, att det inte är oproblemiskt med hänsyn till de föroreningar som följer med tången. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2019/20:72.

Cirkulär livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mål och åtgärder för att motverka matsvinn samt om ökad samverkan för att minska matavfall, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 17 (SD), 18 (C) och 19 (L).

Motionerna

Mål och åtgärder för minskat matsvinn

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39 samt i yrkande 37 i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) anförs att målen för matinsamling och energiåtervinning av biologiskt avfall bör skärpas. Motionärerna anser att Sveriges målsättningar bör höjas och anser att det bör införas krav på obligatorisk insamling av matavfall.

Enligt kommittémotion 2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 19 ska mindre mat slängas och matavfall tillvaratas, t.ex. i biogasproduktion. Enligt motionärerna måste hushållen uppmärksammas på vikten av minskat matavfall. Allt fler kommuner agerar aktivt för att återvinna matavfall, och detta bör öka. Avfallet kan sedan användas för framställning av biogas som kan användas som fordonsbränsle eller till produktion av el och värme.

I kommittémotion 2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att onödigt matsvinn bör motverkas. Motionärerna framhåller att genom att bättre ta till vara avfall och mat i alla led finns det stora orealiserade möjligheter till samhällsekonomiska besparingar och möjligheter att minska utnyttjandet av jordens resurser.

I motion 2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1 anförs att det bör antas vetenskapligt grundade, nationella övergripande mål för minskat matsvinn om 50 procent mindre matsvinn senast till 2030 och 75 procent mindre matsvinn senast till 2050. Utifrån det kan mål för olika livsmedelsgrupper i detalj definieras av myndigheterna. Vidare anförs i yrkande 10 i samma motion att insatser för att minska det animaliska matsvinnet särskilt bör prioriteras. Motionären anser att det s.k. anatomiska ansvaret för köttproduktion bör ses över. För att minska klimatpåverkan per kilo producerad mängd, är det viktigt att större delar av djuret kommer till nytta.

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 40 samt i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 38 anförs att flera vägar för att minska matsvinnet bör prövas, exempelvis genom en avgift på matavfall som slängs från större näringsverksamheter. Enligt motionärerna är det angeläget att minska matsvinnet från näringsverksamheter som restauranger, storkök och butiker. Ett exempel kan vara en avgift på matavfall som slängs från större näringsverksamheter. Både i partimotion 2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 41 och i kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 39 anförs att möjligheten att ta till vara överblivna livsmedel inom kommunala eller regionala verksamheter bör ses över.

I motion 2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 2 anförs att det bör fastställas ett mål för minskade mängder matavfall i förbränningsanläggningar – en minskning med minst 50 procent senast till 2030, genom ökad sortering av hushållsavfall samt tydligare krav på sortering av importerat hushållsavfall. I yrkande 4 i samma motion anförs att det bör införas ett lagkrav om att källsorterat och insamlat matavfall ska materialåtervinnas och inte gå till förbränning, att en strategi för cirkulär ekonomi när det gäller matavfall bör utvecklas samt att ambitionerna i arbetet med att avgifta kretsloppen bör höjas. I yrkande 5 anförs att avfallsdefinitioner och krav på hantering av produkter bör ses över för att skapa ökade möjligheter för butiker och restauranger att på ett för hälsan och miljön säkert sätt exempelvis packa om och sälja rester.

Vidare föreslås i yrkande 11 i samma motion att en lag som förbjuder restauranger och dagligvaruhandeln att slänga mat som osorterad brännbar avfallsfraktion införs. I yrkande 12 i samma motion att det bör ställas krav på att alla professionella aktörer som hanterar mat ska ha en avsättningsplan för överbliven mat och hur den ska hanteras.

Utökad samverkan mot matsvinn

I kommittémotion 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 12 anförs att Livsmedelsverket som enda myndighet bör ges uppdraget att sprida kunskap om matsvinn och den stora miljöpåverkan detta har. Enligt motionärerna bör Livsmedelsverket som enda myndighet ges uppdraget att genomföra informationsinsatser för att minska matsvinnet, i stället för att som i dag ha uppgiften utspridd på tre myndigheter.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 46 bör Livsmedelsverket ges i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagen om hur de kan minska sitt matsvinn.

I motion 2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 14 föreslås att regeringen ska ge ett fortsatt uppdrag till berörda myndigheter för att dessa ska kunna fortsätta att driva och följa upp matsvinnarbetet 2020–2030. Enligt motionären är det av yttersta vikt att resurser avsätts och att ett nytt uppdrag ges i samband med budgetpropositionen för 2021. I samma motion anförs i yrkande 7 att Konsumentverket och Energimyndigheten bör få i uppdrag att i standardiseringsarbete främja matförvaring som underlättar för hushållen att minska matsvinnet. Vidare anförs i yrkande 8 att kraven på ansvariga myndigheter bör öka att i samverkansarbetet medvetandegöra om överproduktion och överkonsumtion av livsmedel och påverka jordbrukssystemen att använda mindre resurser och fungera effektivare. I yrkande 9 i samma motion föreslås att kraven på ansvariga myndigheter att i samverkansarbetet förbättra design av livsmedel samt deras förpackningar för att minska matsvinnet bör öka.

I motion 2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 13 föreslås att det samarbete som finns mellan branschaktörerna i livsmedelskedjan för ett minskat matsvinn förstärks, genom tydligare krav i handlingsprogrammen inom ramen för livsmedelsprogrammet. Motionären menar att ett organiserat bindande samarbete ger vinster genom att man kan hitta gemensamma åtgärder inom delar av kedjan samt vidta åtgärder som inte skickar matsvinnet vidare uppåt eller nedåt i kedjans led. Vidare anförs i yrkande 15 i samma motion att Livsmedelsverket och Jordbruksverket bör få i uppdrag att tillsammans med Södertälje kommun sprida arbetssätten i Matlust till fler regioner och kommuner.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Mål och åtgärder för minskat matsvinn

Enligt regeringen behövs det förändringar inom många områden för att ställa om samhället till en cirkulär ekonomi. Sverige är bra på att återvinna material, energi och näring ur avfall, men avfallsmängderna fortsätter att öka. Att minska mängden matavfall och matsvinn är en viktig del i arbetet med att göra konsumtionen mer resurseffektiv och hållbar.

Den 20 juni 2017 antog riksdagen en livsmedelsstrategi för Sverige. Det övergripande målet för strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Livsmedelsstrategin anger en inriktning för livsmedelspolitiken och innehåller mål att uppnå och en struktur för genomförandet och kan ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Utöver det övergripande målet har tre strategiska mål satts upp inom områden som bedöms vara särskilt viktiga: regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation.

Livsmedelsstrategin lyfter fram behovet av insatser för att främja minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan från producent till konsument, genom t.ex. ökat samarbete mellan livsmedelskedjans aktörer och myndigheter och informationsinsatser riktade mot konsumenterna.

Att förebygga och styra avfall till lämpligt omhändertagande är prioriterat både i den europeiska och i den svenska avfallslagstiftningen. EU har beslutat om en avfallshierarki som styr hur avfallet ska tas omhand och en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Under 2016 infördes avfallshierarkin i den svenska lagstiftningen. För matavfall innebär det att avfallet i första hand ska förebyggas, och därefter återvinnas genom biologisk behandling och i sista hand förbrännas.

Som en del av livsmedelsstrategin gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att, i samarbete med Naturvårdsverket och Jordbruksverket, arbeta för ett minskat matsvinn. Uppdraget sträckte sig över tre år, 2017–2019. En delredovisning av uppdraget lämnades den 28 februari 2018. Som en första del i uppdraget har en handlingsplan för minskat matsvinn tagits fram. Handlingsplanen från 2018, Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030, syftar till att minska matsvinn/matavfall i hela livsmedelskedjan och berör primärproduktion, producenter, handel, måltider i vård, skola och omsorg, restauranger, konsumenter, myndigheter samt forskning och innovation. Planen innehåller 42 åtgärdsförslag, varav flera berör ökad information till konsumenter för att åstadkomma beteendeförändringar.

Etappmål för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan har antagits. Målen innebär att insatser ska göras så att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas till vara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas till vara, senast 2020. I Naturvårdsverkets Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2019 (rapport 6890) konstateras att målet ännu inte har uppnåtts men inte är omöjligt att nå inom tidsramen. Allt fler kommuner i Sverige erbjuder separat insamling av matavfall, och de separat insamlade matavfallsmängderna har ökat de senaste åren. Enligt rapporten återstår dock en del arbete för att uppnå återvinningsmålet för matavfall till 2020. År 2016 återvanns 40 procent av matavfallet genom biologisk behandling så att näringsämnen togs till vara. För

2016 var motsvarande andel av återvinning av matavfallet som behandlas biologisk så att både växtnäring och energi tas till vara 32 procent.

I handlingsplanen konstateras att för det matavfall som ändå uppstår behöver utsorteringsgraden öka. I juni 2018 beslutade regeringen om förordningsändringar vad gäller kommunernas insamling av matavfall. För att bidra till att matavfall tas bättre om hand som en resurs, bl.a. genom produktion av biogas, införs krav på att kommunerna ska erbjuda system för separat insamling av matavfall från hushållen senast 2021. Enligt Naturvårdsverket uppföljning av etappmålen kommer detta att leda till att den biologiska återvinningsgraden ökar på sikt, men det kommer även öka behovet av anläggningar som kan behandla det utsorterade matavfallet biologiskt.

Den 28 februari 2020 slutredovisade Livsmedelsverket regeringens uppdraget om minskat matsvinn 2017–2019 i rapporten Halverat matsvinn i sikte 2030 (dnr 2017/01822). I rapporten konstateras att genomförandet av den nationella handlingsplanen för minskat matsvinn (Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030) är påbörjat, men att det är mycket kvar att göra för att matsvinnet ska vara halverat till 2030. Enligt rapporten har handlingsplanen lett till konkreta resultat, bl.a. att ett förslag till nationellt mål är under framtagande, att utveckling har skett kring uppföljningar och mätningar, att en frivillig överenskommelse mellan branschen och regeringen är på gång, att åtgärder som underlättar för konsumenten att göra rätt är påbörjade. Det bedrivs även forskning och innovation inom frågor som rör matsvinn. För att halvera matsvinnet och minska förlusterna enligt målen i Agenda 2030 behöver dock fler aktörer bli aktiva inom fler områden – fler behöver göra mer. Alla som på olika sätt kommer i kontakt med mat behöver bidra till att halvera matsvinnet från jord till bord.

Inom ramen för livsmedelsstrategin har regeringen gett Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ett nytt gemensamt sexårigt regeringensuppdrag som ger möjligheter för myndigheterna att fortsätta spela en central roll som samordnare, motor och katalysator i arbetet med att minska matsvinnet. Uppdraget innebär att Livsmedelsverket, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, under åren 2020–2025 ska fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030, som gemensamt beslutats om (N2018/03968/DL). Inom ramen för den årliga redovisningen ska myndigheterna återrapportera vilka insatser som genomförts och redogöra för planerade åtgärder för kommande år. Livsmedelsverket får för att genomföra åtgärden använda 6 miljoner kronor under 2020. För åren 2021–2025 beräknas 6 miljoner kronor årligen för åtgärden.

Vidare ska Livsmedelsverket, genom sitt Kompetenscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg, verka för en fortsatt utveckling av offentliga måltider (N2017/02351/SUN). Arbetet ska syfta till att främja hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion i den offentliga sektorn. Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 4 miljoner kronor under 2020. För 2021–2025 beräknas 4 miljoner kronor årligen för åtgärden.

En redovisning av uppdragets genomförande och en bedömning av dess effekter samt ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2021 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) och Tillväxtverket (samordnande myndighet). En slutredovisning av uppdraget och en ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas till regeringen (Näringsdepartementet) och Tillväxtverket senast den 28 februari 2026.

I juli 2019 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå nya etappmål inom miljömålssystemet för att förebygga bl.a. matavfall. Etappmålen fyller en viktig funktion i miljömålssystemet genom att konkretisera riktningen och takten i arbetet för att nå miljömålen. Etappmålen är även en del i Sveriges genomförande av EU:s lagstiftningspaket om avfall och ska också bidra till arbetet med Agenda 2030. Som en del av mål 12 (Hållbar konsumtion och produktion) inom Agenda 2030 ska det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet halveras, och matsvinnet minska längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

Naturvårdsverket redovisade den 21 februari 2020 uppdraget att föreslå nya etappmål om minskat matsvinn och om återanvändning av förpackningar. I uppdraget ingick inte att föreslå åtgärder eller ytterligare styrmedel för att nå de föreslagna etappmålen. Enligt Naturvårdsverkets redovisning är de etappmål som föreslås formulerade för att bidra till förändrade beteendemönster hos konsumenter och andra aktörer, i syfte att förebygga avfall och för en mer cirkulär ekonomi. Etappmål på dessa områden bidrar även till att Sverige kan genomföra krav i EU:s förpackningsdirektiv respektive avfallsdirektiv.

För minskat matsvinn föreslår Naturvårdsverket som etappmål att matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025 samtidigt som en ökad andel av den svenska livsmedelsproduktionen når butik och konsument till 2025. Förslaget ska ge drivkraft för åtgärder i hela livsmedelskedjan, från producenter till konsumenter. Ett etappmål underlättar ett gemensamt ansvarstagande genom att etablera en enhetlig definition, mätbarhet och uppföljning. Enligt Naturvårdsverket bidrar etappmålsförslagets breda ansats till genomförandet av FN:s hållbarhetsmål om minskat matsvinn i Agenda 2030. Förslaget om minskat livsmedelsavfall för perioden 2020–2025 innebär en minskningstakt som motsvarar vad som krävs för en halvering av livsmedelsavfallet mellan 2015 och 2030. Denna målnivå är en ambitionshöjning i förhållande till den takt i vilken livsmedelsavfallet har minskat under perioden 2012–2018. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Vid Karlstads universitet bedrivs sedan ett antal år ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om förpackningar för hållbar utveckling. Enligt forskningsprojektet behövs mer kunskap om hur förpackningsegenskaper interagerar med mänskliga behov av olika slag, och livscykeluppskattningar om hur mycket förpackningsmaterial som kan motiveras ur miljösynpunkt för att minska matavfall. Syftet är bl.a. att identifiera förpackningsrelaterade orsaker

till matsvinn i detaljhandel och hos konsumenter och att studera drivkrafter och hinder för hållbar förpackningsutveckling. Projektet har etablerat ett internationellt nätverk, Packaging Saves Food, med forskare från Australien, Finland, Sverige, Norge, Storbritannien och USA och i samarbete med förpackningsföretag som BillerudKorsnäs AB.

Kommissionen konstaterar i den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi som presenterades den 10 mars 2020 (COM (2020) 98 final) att livsmedelsvärdekedjan orsakar stor belastning på resurser och miljö, samtidigt som uppskattningsvis 20 procent av den sammanlagda livsmedelsproduktionen går förlorad eller slängs i EU. I linje med målen för hållbar utveckling kommer kommissionen därför att föreslå ett mål för minskat livsmedelsavfall, som en central åtgärd inom EU:s kommande strategi Från jord till bord, där livsmedelsvärdekedjan kommer att ges stort utrymme.

Enligt handlingsplanen kommer kommissionen även att överväga specifika åtgärder för en mer hållbar distribution och konsumtion av livsmedel. Inom ramen för initiativet för hållbara produkter kommer kommissionen att inleda det analytiska arbetet för att fastställa tillämpningsområdet för ett lagstiftningsinitiativ för återanvändning för att ersätta förpackningar och bordsartiklar för engångsbruk med återanvändbara produkter inom livsmedelsservicesektorn.

Samverkan mot matsvinn

När det gäller åtgärder för att samverka och medvetandegöra problem och frågor kring överproduktion, konsumtion och resurseffektivitet i jordbruksystemen har regeringen inom ramen för livsmedelsstrategin uppdragit åt Jordbruksverket att genomföra en studie för hållbara livsmedelssystem. Jordbruksverket ska sammanställa och analysera pågående arbete inom hållbara livsmedelssystem. Analysen ska definiera begreppet och visa på vilka behov som finns för att uppnå ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem. Studien ska inkludera pågående initiativ inom området både nationellt och internationellt och genomföras i nära samarbete med Livsmedelsverket och Sveriges lantbruksuniversitet samt näringsliv och andra aktörer kopplade till livsmedelskedjan. Jordbruksverket får för åtgärdens genomförande använda 2 miljoner kronor under 2020.

I slutrapporten Halverat matsvinn i sikte 2030 anförts bl.a. att export av livsmedelsprodukter som har lågt eller inget marknadsvärde, men som eftertraktas i andra länder, bör främjas. Genom ett regeringsuppdrag skapades ett samverkansforum mellan Livsmedelsverket och Jordbruksverket för att öka exporten under 2017–2019. Detta arbete ska från 2020 integreras i myndigheternas ordinarie arbete. Detta har bl.a. lett till att marknaden för export av slaktbiprodukter från nötkött till Japan har öppnats upp, liksom griskött till Filipinerna, vilket kan leda till minskat matsvinn genom att mer av djuren tas tillvara. Det finns också pågående godkännandeprocesser för export av t.ex. ätliga biprodukter av gris till Kina.

Jordbruksverket har inom ramen för livsmedelsstrategin fått i uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med exportgodkännanden för svenska livsmedel och jordbruksvaror i syfte att underlätta för ökad export (N2017/07504/JM samt N2017/06252/JM). Arbetet ska bedrivas i nära samverkan med branschens aktörer. Offentliga insatser inom området och det svenska myndighetsarbetet ska matcha dels livsmedelsindustrins förmåga att exportera, dels omvärldens behov och efterfrågan på livsmedel och jordbruksvaror och ta vara på möjligheterna som kommer av det svenska EU-medlemskapet. Jordbruksverket ska för åtgärdens genomförande använda 6 miljoner kronor under 2020. För 2021–2025 beräknas 6 miljoner kronor årligen för åtgärden.

Under 2018 utvecklade och publicerade Livsmedelsverket en nationell metod för att mäta matsvinn i storkök. Metoden togs fram tillsammans med en referensgrupp bestående av kommunrepresentanter, forskare, organisationer och myndigheter. Många offentliga verksamheter mäter matsvinn, men det görs på många olika sätt och många har efterfrågat jämförbara nyckeltal och mätmetoder. Den nationella metoden lanserades i december 2018 och möjliggör för kommuner att jämföra sig med varandra samt insamling av nationella matsvinn-data från offentliga måltider. Till metoden finns också tre nyckeltal framtagna och en enkel mall som kan användas vid matsvinnsmätningar.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2019 framgår att myndigheten verkat för en utveckling av de offentliga måltiderna genom Kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg, vilket är en åtgärd inom livsmedelsstrategin. Under 2019 har myndigheten arbetat med att lyfta fram de offentliga måltidernas roll i ett hållbart livsmedelssystem och i regionernas och kommunernas arbete med Agenda 2030.

Livsmedelsverket har under 2019 genomfört en första nationell kartläggning av matsvinnet i kommunala måltidsverksamheter. I kartläggningen fick måltidsansvariga rapportera in matsvinnssiffror från förskola, skola och äldreomsorg. 91 procent av kommunerna svarade och av dessa hade ca 80 procent matsvinn-data. Resultaten visar att många kommuner mäter matsvinnet och arbetar för att minska det men att mycket mat kastas i onödan, framförallt inom servering. Matsvinnet vid lunchen är lägst i skolan, därefter kommer förskolorna. Störst är matsvinnet inom äldreboenden, där det dessutom är ovanligt att några mätningar har gjorts. Mest svinn blir det i samband med serveringen. Det gäller alla verksamheter. Kartläggningen visar att det finns stora variationer mellan kommunerna när det gäller hur mycket mat som slängs, vilket troligtvis beror på att en del kommuner har kommit längre än andra. Det kvarstår fortfarande arbete för att åstadkomma mer standardiserade mätningar på kommunnivå, som underlättar jämförelser och genererar nationell statistik. Det behövs också en diskussion kring vad som är en rimlig målsättning för hur stort matsvinnet kan vara i offentliga kök 2030.

Vidare har Livsmedelsverket under 2019 tagit fram en nationell version av den framgångsrika Göteborgsmodellen för minskat matsvinn. Modellen kompletterades med den nationella mätmetoden samt ett avsnitt om

tallrikssvinn. Materialet Handbok för minskat matsvinn publicerades den 9 mars 2020. Handboken är ett praktiskt verktyg som visar hur offentliga kök kan minska matsvinnet genom enkla åtgärder och förändrade rutiner. Den riktar sig till kockar, köksmästare, måltidsbiträden och enhetschefer och kan användas i tillagningskök, mottagningskök och serveringskök.

Handlingsplanen Fler gör mer – Handlingsplan för minskat matsvinn 2030 ger ett visst stöd till företagare och branschorganisationer för hur de kan bidra till arbetet med att minska matsvinnet. Utöver denna handlingsplan arbetar Livsmedelsverket med att ta fram guider och informationsblad om hur matsvinnet kan minskas. Dessa riktar sig till bl.a. företag som arbetar med offentlig livsmedelskontroll och storkök. Även Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om matavfall. Informationsmaterialet innehåller förslag på åtgärder för att minska matsvinnet i olika led i livsmedelskedjan. Materialet riktar sig exempelvis till kommuner och regioner, och till miljöansvariga inom livsmedels- och förädlingsindustrin, butiker, storkök eller restauranger som vill genomföra åtgärder för att minska matsvinnet. Materialet ska förmedla behovet av att minska matsvinnet och ge exempel på möjliga åtgärder.

Vidare har Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket också samverkar med ett stort antal aktörer inom ramen för Samverkansgruppen för minskat matavfall (Samma), ett nätverk för myndigheter, forskare, intresseorganisationer och livsmedelsbranschen, med aktörer i olika delar av livsmedelskedjan. Nätverket syftar bl.a. till att samla kunskap om aktuell forskning och andra pågående projekt inom området, öka kommunikationen och förståelsen mellan aktörer i olika delar av livsmedelskedjan och identifiera åtgärder och diskutera hur de kan genomföras och av vem – allt i syfte att minska matavfallet.

I Sverige har de flesta livsmedelskedjor samarbeten med olika välgörenhetsorganisationer för att skänka mat som inte går att sälja. I flera europeiska länder har s.k. frivilliga överenskommelser i livsmedelsindustrin lett till minskat matsvinn i livsmedelskedjan.

I maj 2019 tog IVL Svenska Miljöinstitutet initiativ att tillsammans med ett stort antal myndigheter och livsmedelsföretag ta fram en svensk frivillig överenskommelse. Enligt IVL uppstår mycket av matavfallet i glappet mellan de olika leden i livsmedelskedjan. Genom frivilliga överenskommelser kan aktörer från hela kedjan, från produktion till handel, samla och minska matsvinnet från alla håll. IVL har lett det ettåriga projektet, tillsammans med SCB och brittiska Waste and Resources Action Programme, WRAP. Även Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Världsnaturfonden, Näringsdepartementet, Jordbruksverket, Orkla Foods Sverige, Arla Foods, Avfall Sverige, Martin och Servera, Sodexo, Atria, Visita, Livsmedelsföretagen, Sveriges Bryggerier, Svensk Dagligvaruhandel, Compass Group AB och LRF har medverkat. Syftet med projektet har varit att ta fram ett förslag till hur en svensk frivillig överenskommelse bör läggas upp, med målet att fortsätta med en etablering av en frivillig överenskommelse under 2020.

Arbetet har resulterat i att en nationell överenskommelse Samarbete för minskat matsvinn i livsmedelskedjan lanserades den 12 mars 2020. Avsikten är att arbeta med att sätta upp mål för minskat matavfall och matsvinn, att mäta och samla in data för att följa upp målen och att identifiera var matsvinnet uppstår och kunna sätta in åtgärder, samt skapa ett samarbetsforum där arbetsgrupper kan genomföra mer riktade och branschövergripande projekt för att minska matsvinnet. En övergripande målsättning för överenskommelsen är att minska matsvinnet i hela livsmedelskedjan och att till 2030 halvera matsvinnet och minska förlusterna i kedjan. Överenskommelsen bidrar därmed till att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål 12.3 för hållbar konsumtion och produktion: Halvera matsvinnet i världen.

Utskottets ställningstagande

Mål och åtgärder för minskat matsvinn

Enligt avfallshierarkin ska matavfall i första hand förebyggas, och därefter återvinnas genom biologisk behandling och i sista hand förbrännas. I likhet med regeringen anser utskottet att insatser för att minska matsvinn och hantera matavfall är grundläggande för att åstadkomma en mer resurseffektiv och hållbar produktion och konsumtion. Utskottet noterar att kommissionen bedömer att ca 20 procent av den sammanlagda livsmedelsproduktionen går förlorad eller slängs i EU. Det är därför nödvändigt med förstärkta åtgärder för att uppnå det globala målet om halverat matsvinn till 2030.

Livsmedelsstrategin lyfter fram behovet av insatser för att främja minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan, genom bl.a. ökat samarbete mellan livsmedelskedjans aktörer och myndigheter och informationsinsatser riktade mot konsumenter. Utskottet noterar att det framgår av Livsmedelsverkets slutredovisning av regeringsuppdraget om minskat matsvinn 2017–2019 att genomförda åtgärder lett till flera positiva resultat men att fler aktörer behöver bli aktiva inom fler områden. Utskottet välkomnar därför att regeringen har gett Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ett förnyat regeringsuppdrag inom ramen för livsmedelsstrategin att fortsätta det gemensamma arbetet att minska matsvinnet de närmsta sex åren utifrån den nationella handlingsplan som berör såväl primärproduktion, handel, offentliga aktörer, restauranger, konsumenter och myndigheter som forskning och innovation.

Vidare välkomnar utskottet att regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå nya etappmål för minskat matsvinn. Det kan medföra en ambitionshöjning och ge ökad drivkraft för åtgärder i hela livsmedelskedjan, från producenter till konsumenter. Utskottet framhåller att en större andel av matavfallet bör omhändertas som en resurs och användas till exempelvis produktion av biogas. Utskottet noterar att kraven på att kommunerna ska erbjuda system för separat insamling av matavfall från hushållen senast 2021

medfört att de separat insamlade matavfallsmängderna har ökat de senaste åren.

När det gäller arbetet på EU-nivå välkomnar utskottet de åtgärder som kommissionen aviserar i den nya handlingsplanen för cirkulär ekonomi, såsom konkreta mål för minskat livsmedelsavfall i den kommande strategin ”från jord till bord” liksom åtgärder för en mer hållbar distribution och konsumtion av livsmedel. Utskottet förutsätter att Sverige kommer att agera aktivt i det kommande arbetet med dessa förslag.

Med hänvisning till det arbete som bedrivs och de insatser som aviserats förslår utskottet att motionerna 2019/20:596 yrkande 7, 2019/20:1109 yrkandena 1, 2, 4, 5, 10–12, 2019/20:3107 yrkandena 39–41, 2019/20:3258 yrkandena 37–39 samt 2019/20:3361 yrkande 19 lämnas utan vidare åtgärd.

Utökad samverkan mot matsvinn

Ökat samarbete mellan livsmedelskedjans aktörer och myndigheter och informationsinsatser riktade mot konsumenter är insatser som lyfts fram i Livsmedelsstrategin för att främja minskat matsvinn i livsmedelskedjan.

Utskottet konstaterar att svenska myndigheter arbetar med en rad åtgärder och projekt i syfte att samverka, medvetandegöra och minska problem med livsmedelsavfall och matsvinn. Utskottet noterar bl.a. att Livsmedelsverket genomfört en nationell kartläggning av matsvinnet i kommunala måltidsverksamheter. Utskottet ser positivt på myndighetens arbete med lyfta fram de offentliga måltidernas roll i ett hållbart livsmedelssystem och den metod för att mäta matsvinn i storkök som utvecklats. Utskottet anser även att den nyligen publicerade handboken för minskat matsvinn kommer att vara ett värdefullt verktyg för offentliga kök och restauranger.

Vidare noteras att intresset för matsvinnproblematiken ökat bland privata aktörer och att flera företag och producenter initierat egna samarbeten med olika välgörenhetsorganisationer för att skänka mat som inte går att sälja.

Utskottet ser även positivt på att ett stort antal livsmedelsföretag och myndigheter tagit fram en nationell frivillig överenskommelse för minskat matsvinn i livsmedelskedjan. Det är av stort värde att aktörer i hela kedjan, från produktion till handel, gemensamt kan verka för att minska de förluster som kan uppstå mellan de olika leden i livsmedelskedjan.

Utskottet föreslår att motionerna 2019/20:1109 yrkandena 7–9 och 13–15, 2019/20:2663 yrkande 12 samt 2019/20:2760 yrkande 46 lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till det anförda och i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de förslag som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I motioner från allmänna motionstiden 2019/20 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkande 2018/19:MJU5 Cirkulär ekonomi. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser inte någon anledning att nu återigen pröva de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Åtgärder för att främja omställning till en cirkulär ekonomi, punkt 1 (M, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1, 2 och 6 samt avslår motionerna

2019/20:1087 av Joakim Järrebring (S),

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkandena 1 och 4 i denna del,

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 18 och 22 samt

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Att skapa förutsättningar för ett resurseffektivt samhälle ligger högt upp på vår agenda. Det finns många fördelar ur både miljömässigt och ekonomiskt perspektiv med att återvinna mer och fler material samt att optimera användningen av de resurser som finns. En genomsnittlig europé konsumerar mellan 10 och 20 ton resurser varje år, och om en större andel av dessa resurser återvinns minskar behovet av att utvinna nya. Politikens uppgift är därför att skapa goda förutsättningar för olika aktörer att ta ansvar för sitt avfall och värna principen om att förorenaren betalar. Med utgångspunkt i avfallshierarkin och idén om en cirkulär ekonomi bör Sverige med kraft fortsätta omställningen till ett resurseffektivt samhälle.

Precis som inom andra politikområden måste omställningen till en cirkulär ekonomi präglas av kostnadseffektivitet och resultatorientering. Vi kan dock konstatera att regeringen ofta prioriterar ineffektiva förslag framför reformer som gör skillnad på riktigt. Nu senast skatten på kemikalier, men innan dess skatten på elektronik. Det är åtgärder som har haft små eller inga positiva konsekvenser för miljön och klimatet. Däremot kommer de med ett högt pris för svenska konsumenter och företag. Det är dålig politik.

I Holland finns ett system som kallas green deal. Det är till för att möjliggöra innovativa åtgärder inom cirkulär ekonomi där föreskrifter och förordningar annars kan kullkasta möjligheten till nytt tänkande. Vi anser att

svenska myndigheter bör studera det holländska initiativet för att se om det vore bra att införa också i vårt land.

Det är vår uppfattning att långsiktighet och systematiskt arbete leder till bättre resultat och därmed en snabbare övergång till ett resurseffektivt samhälle. För att åstadkomma detta i högre utsträckning än i dag behöver den ökande graden av projektifiering motverkas. Den eskalerande projektifieringen, med tillhörande anslag, som präglar området leder till kortsiktighet, bristande kontinuitet och ineffektivitet. Detta blir också kostnadsdrivande då mycket dubbelarbete kan bli följden. Moderaterna anser att regeringen bör se över konsekvensen av den politik som råder. Vi bedömer att regeringens politik inte är kostnadseffektiv utan behöver bli mer långsiktig. Inte minst då det gäller satsningar på forskning och innovation om resurseffektivitet, inklusive test- och demonstrationsanläggningar.

2. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (M, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 10 och 16 samt avslår motionerna

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 19–21,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9 och

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Sedan den industriella revolutionen har människan verkat i en ekonomi som bygger på råvaruuttag, produktion, konsumtion och avfall – en linjär modell som fungerar bra så länge man antar att jordens resurser är oändliga, tillgängliga och billiga. Men resurserna är ofta begränsade, och råvarupriserna har nästan tredubblats under det senaste decenniet. Det huvudsakliga problemet i den linjära ekonomin är att material sprids ut och/eller blandas ut med andra material. Samtidigt tappar dessa material sitt värde eller blir komplicerade att återanvända – i värsta fall sprids materialen ut på ett sådant sätt att de i praktiken blir föroreningar.

Att gå i riktning mot en mer cirkulär ekonomi, där resurser återanvänds i kretslopp, kan således innebära flera fördelar. Till stor del åstadkoms detta

genom vanliga marknadsmekanismer. När kostnaderna för råvaruuttag ökar skapas drivkrafter att istället utforma produkter av återvunnet material. Om det är ekonomiskt attraktivt att återvinna material ökar incitamenten att ta vara på olika sorters avfall och restprodukter. För omställningen till en cirkulär ekonomi är det alltså avgörande att pris och kvalitet på återvunnet material kan konkurrera med jungfruliga material.

För att uppnå bättre resurseffektivitet bör den s.k. avfallshierarkin användas som utgångspunkt. Enligt hierarkin ska avfall i första hand förebyggas och därefter återanvändas, återvinnas eller förbrännas. I sista hand ska avfallet läggas på deponi. I Sverige återvinns idag en stor del av avfallet, men vi kan bli ännu bättre och ta tillvara fler material än vad vi gör idag. Samtidigt är Sverige på många sätt ett föredöme för övriga Europa, där avfallshierarkin ofta åsidosätts och avfall i huvudsak läggs på deponi. Därför bör Sverige verka för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärds paket för en cirkulär ekonomi bidrar till att minska avfallsmängderna och deponierna i hela EU. Nationella mål och riktlinjer får samtidigt inte vara för stelbenta, utan måste kunna anpassas till medlemsländernas olika förutsättningar. Resurssnålhet och energieffektivitet bör stå i fokus under omställningen till en cirkulär ekonomi.

Riksrevisionen presenterade 2015 en granskning som synliggjorde flera allvarliga brister i tillsynssystemet för transporter av farligt avfall. Systemet är inte tillräckligt effektivt för att säkerställa efterlevnad av lagstiftningen på området. Den undermåliga kunskapen om flöden av farligt avfall innebär att det saknas förutsättningar för en riskbaserad och kostnadseffektiv tillsyn. Därför är det av stor vikt att ändamålsenliga, digitala spårbarhetssystem för farligt avfall införs. Naturvårdsverket har utarbetat ett förslag till sådant system som kan användas som utgångspunkt. Det är dock viktigt att utformningen av spårbarhetssystem för farligt avfall utformas så att de inte slår oproportionerligt hårt mot vissa grupper av företagare. I så fall finns risk att reglerna inte efterlevs över huvud taget. Det saknas överblick över både avfallsströmmar och den olagliga verksamheten, de arbetssätt som används är inte ändamålsenliga och gällande straffsätser avskräcker troligtvis inte oseriösa aktörer. Med en förbättrad avfallsstatistik som utgångspunkt kan arbetet med att upptäcka och förhindra miljöbrott också förstärkas. Riksrevisionen konstaterar att den organiserade brottsligheten har kopplingar till hanteringen av farligt avfall.

Avfallslagstiftningen bör ses över för att bättre främja den cirkulära ekonomin. Dagens regelverk komplicerar återanvändningen av material i andra sammanhang än det ursprungligen används i. Exempelvis klassas emballageplasten som används vid produktleveranser som avfall i stället för biprodukt. Det försvårar återanvändning vid tillverkning av nytt emballage eller nya produkter av materialet. Det är inte rimligt.

3. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (C)

av Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 och

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 och

avslår motionerna

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 10 och 16,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 19 och 21,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 9 samt

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

En gemensam standard för återvinning behöver tas fram för hela EU. Många plaster är exempelvis inte möjliga att återvinna i dag. Genom att i betydligt högre grad använda plaster som kan cirkuleras minskas avfallsmängderna. Det behövs också kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och kunna kontrollera kvaliteten. Även på EU-nivå måste ansvar tas för att skapa gemensamma riktlinjer. Många svenska innovationer ligger i framkant; biogasproduktion, utvinning av fosfor, återvunnen plastråvara eller bioplaster i plastförpackningar är alla sådana goda exempel.

4. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motionerna

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 10 och 16,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 19–21,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9 och
2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi vill ha en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där råvaror och produkter kan användas igen genom återanvändning, materialåtervinning eller återbruk. Ett sådant förhållningssätt är centralt för att möta de klimatutmaningar vi står mitt uppe i.

Det i dag existerande ekonomiska systemet har varit effektivt i att använda en allt större del av jordens råvaror till mänsklig verksamhet. Förpackningar i plast har exempelvis ökat exponentiellt de senaste decennierna. Sedan 1960 har världens produktion av plast ökat tjugofalt och beräknas fördubblas igen de närmsta 20 åren, om inget görs. Endast en mindre del av den plast som produceras återvinns eller återanvänds. Det är helt enkelt billigare att producera nytt i stället för att hushålla med det vi har. Detta har lett till en enorm påfrestning på våra naturresurser, kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser och ständigt växande mängder plastavfall. En liknande problematik finns på så gott som alla andra materielområden och det behövs åtgärder för att lösa detta. Regeringens tillsättande av delegationen för cirkulär ekonomi var välkommet, men tyvärr lyser de skarpa åtgärderna än så länge med sin frånvaro. En del av den cirkulära ekonomin är delningsekonomi och man kan läsa mer om vår syn på delningsekonomi i motion 2017/18:3598.

I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde, lägre resursförbrukning och med möjlighet att behålla inom det cirkulära systemet allt viktigare. Vi ser positivt på en ökad förädlingsgrad i Sverige. Vi menar att det både kan ge fler arbetstillfällen, inte minst för små och medelstora företag, och öka exportvärdet. Vi behöver hitta sätt att stimulera marknaden så att fler får utrymme att arbeta i avfallskedjan. Exempelvis skulle man kunna se byggandet av ett system där fler produkter beläggs med pant som sedan kan tas om hand av verksamhetsutövare som återanvänder eller återvinner material från produkten. Det kan vara effektivt vid till exempel omhändertagandet av bilbatterier till elbilar.

Sverige har mångas ögon på sig och bör vara ett föregångsland som är drivande i dessa frågor, både inom EU och i resten av världen. Regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem där både återvinning och återbruk kan möta varandra.

5. Åtgärder för ökad återvinning, punkt 3 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 11 och avslår motionerna

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1, 2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 10 och 16, 2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 19–21 och 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Utnyttjandet av nya naturresurser måste minska och återanvändningen av material öka. Ekonomiska incitament i form av grön skatteväxling bidrar till en nödvändig omställning.

Återvinningen av material måste ständigt förbättras. Producenter ska ha ett stort ansvar för att produkter enkelt kan återanvändas eller att de ingående materialerna kan återvinnas. Produktens design spelar en viktig roll för att underlätta att produkten återanvänds eller återvinns. Livslängd och hållbarhet är centralt.

Användningen av plast måste minska och återvinningen öka. Plast har dessvärre en väsentligt lägre återvinningsgrad än t.ex. glas, metall och papper. Här måste högre krav ställas på producentledet. Vi välkomnar också arbetet på EU-nivå med en plaststrategi inklusive förbud av vissa engångsartiklar av icke-återvinningsbar plast samt kommissionens förslag på att införa en plastavgift på icke-återvunnen plast i medlemsländerna. Det kommer att driva på medlemsstaterna att öka takten i återvinningen och att vid behov införa nationella plastskatter. Vi välkomnar att många företag inom handeln redan tagit initiativ som visar på att användningen av plastpåsar minskar.

Återanvändningen av textilier måste öka, och garantitiden för kläder bör förlängas. Vidare bör forskning om hur fibrer från utslitna textilier ska kunna återanvändas i större omfattning uppmuntras.

6. Ekodesign och konsumentinformation, punkt 4 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 2, 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 27 samt 2019/20:3305 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

I miljö- och klimatarbetet, liksom i vår politik i övrigt, tar vi vår utgångspunkt i människan. Kunniga konsumenter med mer pengar kvar i plånboken kan göra stor skillnad för miljön och klimatet genom att använda sin konsumentmakt.

Från politiskt håll bör vi stärka konsumenterna, dels genom skattelättnader som skapar större ekonomiskt utrymme och större möjligheter att göra medvetna val, dels genom krav på information om produkters miljö- och klimatpåverkan.

För att kunna göra rätt val behöver det bli lättare att få kunskap om produkters miljö- och klimatpåverkan. Livscykelanalyser har under senare år blivit kraftfulla verktyg för att ge en helhetsbild av den miljöpåverkan som en produkt har under hela sin livslängd. I en sådan analys ingår en bedömning av den miljöpåverkan som sker i samband med bland annat råvaruuttag, tillverkningsprocess och avfallshantering kopplat till produkten. Genom livscykelanalyser kan vi få en mer rättvisande bild av olika produkters miljöpåverkan, exempelvis elbilar och bensinbilar, och bättre möjligheter att jämföra dem med varandra. Dessutom ger livscykelanalyser producenter möjlighet att rikta sina miljöinsatser mot de områden där deras produkter har som störst negativ miljöpåverkan.

7. Ekodesign och konsumentinformation, punkt 4 (C)

av Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 27 samt avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3305 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

Den cirkulära och biobaserade ekonomin växer framför allt genom innovation och investeringar i företag som möter kunders ökade krav på hållbarhet. Politiken spelar en viktig roll i att sätta villkoren för detta för som konsument är det nästan omöjligt att ta reda på allt kring vad en vara innehåller eller hur den tillverkats. Därför måste krav ställas på produkters livslängd, energianvändning och återvinningsbarhet, s.k. ekodesignkrav, som innebär att producenten ska ta hänsyn till produktens totala miljöpåverkan redan på designstadiet. På så sätt kan hållbar konsumtion göras lättare, ge förbättrat resursutnyttjande och en minskad användning av skadliga kemikalier t.ex. genom att en produkt enkelt kan lagas och inte behöver slängas bara för att en komponent går sönder. Att produkter och förpackningar utformas så att de kan bli återvunna råvaror när de tjänat ut är centralt för att den cirkulära ekonomin ska växa.

EU:s ekodesigndirektiv syftar till att minska miljöpåverkan genom hela produktkedjan från vaggga till vaggga i enlighet med idén om att främja en cirkulär ekonomi. Genom att utöka detta tänk till fler produktgrupper och ställa motsvarande krav på cirkularitet och återvinningsbarhet kan man genom designfasen och produktionsprocessen i sin tur påverka inköp, resursanvändning och återanvändning och återvinning under produktens hela livslängd och på så sätt skapa en produkt som är mer hållbar.

Det är också viktigt att produkters livslängd förlängs. Ju längre en produkt håller, desto bättre för miljön. Många nya företag och tjänster utvecklas för reparation, hyra, och begagnat och för att erbjuda cirkulära tjänster. Det innebär både att det kan skapas både nya jobb och att det blir lönsamt att förlänga produkters livslängd. Det har blivit allt vanligare att kläder och andra varor inte är gjorda för att hålla länge. Det gör det svårare för den som faktiskt vill använda sina plagg länge att göra det. Vi vill göra det möjligt att ställa krav på hållbarhet på olika varor, och därför ställa krav på att varor förses med information om förväntad livslängd. Vårt förslag om att införa ingångsföretag skulle ge goda förutsättningar för nya företag i den cirkulära ekonomin. Genom att stärka konsumentskyddet kan vi skapa incitament för företag att producera varor som håller längre och som konsumenterna kan använda längre. Ju längre en vara håller, desto bättre för miljön. Vi vill därför utöka den lagstadgade konsumenträtten för produkter så att företag ska bevisa

ursprungliga fel i upp till ett år, istället för dagens sex månader. För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilda inte längre behöver vill vi också att reklamationsrätten följer varan istället för att stanna vid den ursprungliga köparen.

8. Plaståtervinning, punkt 5 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 och
avslår motionerna
2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 3,
2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 3–5 och
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Som en del i att minska plastanvändningen görs många försök att utveckla produkter som i lägre grad än sina föregångare innehåller plast, exempelvis pappersmuggar som endast har en tunn plasthinna eller motsvarande för kartonger för t.ex. såser. En utmaning är dock att få till en effektiv återvinning eftersom materialavskiljning kan vara svårt. Som en del i en effektiv resursanvändning och en ökad cirkulär ekonomi är det dock viktigt att bejaka utvecklingen av sådana metoder. Därför bör möjligheterna att förbättra materialavskiljning utredas. Utan en effektiv återanvändning kan vi gå miste om nyttorna med att använda mer hållbara material i sig.

9. Plaståtervinning, punkt 5 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 3–5 och

avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 3,

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 och

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

I princip ska alla dryckesförpackningar av plast eller metall som säljs i Sverige ingå i ett godkänt retursystem. Undantag gäller dock för dryck som huvudsakligen består av mejeriprodukter eller grönsaks-, frukt- eller bärjuice. Några producenter av saft och juice har frivilligt valt att ansluta sina produkter till retursystemet, men det är inget krav.

Jordbruksverket genomförde 2016 en översyn av retursystemet för dryckesförpackningar som innehåller flera förslag på utvidgat pantsystem som det finns goda skäl att genomföra. Genom ett utvidgat pantsystem för dryckesförpackningar kan kostnaderna för insamling och återvinning fördelas direkt till producenterna. Det finns skäl att klargöra lämplighet i att även införa pantsystem för ytterligare plastprodukter då detta stimulerar ökad grad av insamling och återvinning. Det skulle också ligga väl i linje med att Naturvårdsverket 2019 fick i uppdrag att föreslå etappmål för att främja återanvändning av förpackningar. Ett utvidgat pantsystem bör samordnas med övriga nordiska länder.

Det finns stora fördelar med pantsystem då det återvunna materialet går i ett eget flöde och har en hög kvalitet. I detta ligger en vinst för att återvinna en mängd material, inte minst för plastprodukter som kan framställas med stor variation gällande vilken typ av plast som använts. Ett rimligt krav på livsmedelsbutikerna bör vara att samtliga plastdryckesförpackningar som finns för försäljning också ska vara möjliga att panta i samma butik. Ett lagförslag bör omfatta möjlighet till undantag för butiker där det anses skäligt, t.ex. lanthandlare. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär krav på livsmedelsbutiker om att försäljning av drycker med plastförpackning endast får ske om dessa är möjliga att panta och därmed återvinna.

Plast har även en rad fördelar och är mycket användbart, t.ex. inom sjukvården. Plast ska därför användas där det är mest lämpligt. För att få till stånd en hållbar plastanvändning krävs därför att så mycket som möjligt av använd plast kan återanvändas och återvinnas och att råvara av plast blir mindre fossilberoende. I dag konsumeras dock en stor mängd plast i Sverige som inte är möjlig att vare sig återanvända eller återvinna. Ibland innehåller plastprodukter ämnen som är miljö- och hälsoskadliga vilket gör att de inte lämpar sig för materialåtervinning men i många andra fall beror det på att plastprodukterna består av så olika typer av plast att materialåtervinning inte är möjlig. Det är en ohållbar situation som måste åtgärdas genom att högre krav ställs på producenterna. Även om EU har antagit en i delar ambitiös handlingsplan för den cirkulära ekonomin får det inte begränsa vår nationella

rådighet för skyndsamma nödvändiga åtgärder. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med ökat producentansvar samt krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs.

10. Plaståtervinning, punkt 5 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 37 och avslår motionerna

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S) yrkande 3,

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 3–5 och

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Plast är ett vanligt material som förekommer i en oräknelig mängd produkter. Plast är billigt att framställa och har flera önskvärda egenskaper som efterfrågas för olika typer av produkter. Många av de produkter som tillverkas av plast är av engångskaraktär eller används bara under en kortare tid. Därefter slängs plastföremålen i soporna och allt för ofta även på andra platser. Från människornas samhällen sprids plasticskräp vidare ut i naturen. Det har beräknats att fyra femtedelar av allt marint skräp är plast och att 90 procent av denna plast kommer från endast tio floder. Åtta av dessa floder är belägna i Asien och två i Afrika.

Det är angeläget att minska nedskräpningen av plast liksom att undvika att fossil plast bränns med åtföljande koldioxidutsläpp till atmosfären. Huvudstrategin för att hindra dessa fenomen bör vara att öka återvinningen av plast. Ekonomiska incitament är ofta effektiva och skulle troligtvis ha effekt även för att öka återvinningen av plast. Sverige bör därför verka för införandet av en internationell nytillverkningsavgift på plast som tillverkas av fossila material. Därigenom skulle plast få ett högre återvinningsvärde.

11. Återvinning av förpackningar och tidningar, punkt 6 (SD)

av Mikael Strandman (SD), Thomas Morell (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 och avslår motion

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Grundläggande inom återvinningen är att det ska vara enkelt för den enskilde att göra rätt. Av primär betydelse är tillgång på återvinningsstationer, men även att förpackningsmaterial utformas på ett sådant sätt att det kan återvinnas. Fastighetsnära insamling är ett verktyg som bevisligen leder till ökad andel återvunnet material. Mycket arbete återstår på detta område och framför allt när det handlar om plastmaterial krävs mer forskning och produktutveckling för att kunna öka återvinningen. Ett starkt producentansvar ger företag incitament att se över hela sin produktions- och avfallshanteringskedja. Då kan avfallet i bästa fall ses som en resurs, vilket ytterligare bidrar till att öka återvinningen. Genom att företag tar ansvar för avfallet stimulerar man till att produktdesign och material anpassas så att återvinningsprocessen kan bli så effektiv som möjligt.

Gällande förpackningsmaterial och returpapper ska ett starkt producentansvar, samt insamlingsansvar för förpackningar och returpapper även fortsättningsvis ligga kvar hos producenterna. Samordningen med kommunerna bör dock stärkas.

Under föregående mandatperiod fattade regeringen beslut om nya förordningar som gäller att införa nya krav för insamling av förpackningar och tidningar. Kraven syftar till att öka återvinningen och flytta insamlingen närmare människors hem. Detta är i grunden positivt, men utfallet av regeringens förslag kan bli väldigt omfattande kostnader som kommer att vältras över på konsumenterna. Med tanke på att Sverige har en hög nivå av återvunna förpackningar och tidningspapper bör regeringen uppdras att noggrant utvärdera huruvida kostnaderna av det förändrade regelverket står i relation till miljönyttan.

12. Återvinning av elektronik och metaller, punkt 7 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motionerna

2019/20:917 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2019/20:1258 av Isak From m.fl. (S) yrkande 2 och

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Det ska vara lätt för hushållen att medverka till att förpackningar, returpapper, textilier och elektronik antingen återanvänds eller återvinns. Hushållen ska ha nära tillgång till enkla och tydliga insamlingssystem för olika typer av avfall. Ett välfungerande insamlings- och återvinningssystem underlättar även omhändertagandet av miljöfarliga ämnen och bidrar till att kretsloppen avgiftas.

Vi vill fortsätta arbetet med att förenkla för hushållen och ge dem goda förutsättningar att ingå i resurssnåla kretslopp, och vi står fast vid att miljöambitionen måste öka. Därför behövs nya, skärpta återvinningsmål som även tar hänsyn till de nya EU-reglerna på området. Samtidigt måste insamlingssystemen fungera, var man än bor i landet, och kostnaderna för dem vara rimliga. Ansvar för insamling och återvinning av förpackningar och tidningar ska fortsatt ligga på producenterna, och vi värnar det sammanhållna producentansvaret. Samtidigt behöver kommunernas inflytande stärkas. Redan i dag har producenter skyldighet att samråda med kommuner om organisering och drift av avfallsinsamlingen, men fortfarande finns behov av att öka kommunernas möjlighet att påverka hur insamlingen sker och hur den eventuellt samordnas med insamling av annat avfall. Mål och krav ska stärka miljönytta, teknikutveckling, jobb och konkurrenskraft för svenska företag.

På sikt bör sannolikt fler områden omfattas av producentansvar. Riksdagen har vidare riktat ett tillkännagivande till regeringen i 2017/18:MJU15 om att införandet av producentansvar för fler produktgrupper såsom textilier bör utredas och vi förväntar oss att regeringen agerar i linje med detta. Vi vill också att producentansvar för batterier och hemelektronik ska utredas.

13. Återvinning av elektronik och metaller, punkt 7 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2019/20:917 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2019/20:1258 av Isak From m.fl. (S) yrkande 2 och

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Elektronikavfall är en tacksam avfallstyp att återvinna, delvis då dess klimatpåverkan är stor och delvis för att i elektronikavfall finns metaller vilka i princip kan återvinnas hur många gånger som helst utan att kvalitén påverkas. Detta innebär att om allt elektronikavfall och andra produkter inom till exempel industrin som använder sig av metaller skulle återvinna sitt metallskrot skulle vi också kunna minska brytningen av metaller och därigenom sänka vårt klimatavtryck avsevärt.

Andelen elektronikavfall ökar dock, till följd av att vi handlar allt mer elektronik. De förändringar som gjordes 2014 genom till exempel det införda producentansvaret är bra och viktiga. Däremot får inte ambitionerna stanna där. Vi bör arbeta proaktivt med att standardisera och kräva högre hållbarhet för att stävja avfall. Regeringen bör möjliggöra att det arbete som pågår kring insamlingen av elektronikavfall utvecklas och gör det möjligt för människor i hela landet att enkelt återvinna sitt elektroniska avfall.

14. Nedskräpning, punkt 8 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 59 och

avslår motionerna
2019/20:238 av Patrik Björck och Erik Ezelius (båda S),
2019/20:444 av Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C) yrkandena
1 och 2,
2019/20:1894 av David Josefsson (M),
2019/20:2405 av Sofia Westergren (M),
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 23 och 24 samt
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29 och 30.

Ställningstagande

Uppskattningsvis slängs det cirka en miljard cigarettfimpar per år i Sverige. Fimparna bryts ner mycket långsamt i naturen. Förutom själva filtret innehåller cigarettfimpar flera farliga kemikalier och plastpartiklar som skadar miljön.

Sedan 2011 har polisen rätt att bötfälla personer som skräpar ned utomhus eller på allmän plats. Detta framgår av 29 kap. 7 § miljöbalken. Av propositionen som föregick tillkomsten av denna paragraf framgår att det inte ska vara straffbart att slänga enstaka fimpar eller godispapper. Däremot kan flera fimpar som slängs på samma ställe vara nedskräpning.

Cigarettfimpar fortsätter att utgöra en stor del av nedskräpningen utomhus. Förutom det estetiskt beklämande med fimpar som skräpar tillkommer risker för små barn och för djur som riskerar att äta fimparna. En sjaskig utomhusmiljö bidrar till en ökad upplevelse av otrygghet. Det finns alltså ett behov av ytterligare åtgärder för att minska nedskräpningen av fimpar utomhus.

Från och med den 1 juli 2019 gäller rökförbud på en rad allmänna platser utomhus, däribland busshållplatser, perronger, lekplatser och uteserveringar. Det finns en uppenbar risk att förbudet kommer att leda till ökad nedskräpning av cigarettfimpar om inte andra motåtgärder samtidigt vidtas. En kriminalisering av att slänga även enstaka fimpar skulle kunna vara en sådan motåtgärd. Lagen bör ändras så att det blir straffbart att slänga enstaka cigarettfimpar. Det är dock viktigt att en kriminalisering inte blir ännu ett slag i luften. Vilka straffnivåer som är aktuella, hur lagstiftningen implementeras och på vilket sätt kriminaliseringen ska följas upp bör därför utredas och klarläggas före eller i samband med en lagändring.

15. Övergivna båtar, punkt 9 (C)

av Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 32 och 34–36 samt avslår motionerna

2019/20:1737 av Per Lodenius m.fl. (C) och

2019/20:2906 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Skrotbåtar och vrak som överges i naturen, på land eller i vatten, är ett minst lika stort problem som övergivna bilar. De läcker ut miljöfarliga gifter och kemikalier och potentiellt värdefulla resurser går till spillo. Ett av grundproblemen som identifierats i en studie som Håll Sverige Rent har gjort är att det inte finns något ägarregister och att det är svårt att identifiera ägaren till övergivna båtar, samt att det är avsevärt dyrare att skrota båtar som är övergivna än vad som tidigare framkommit. Vi vill förstärka arbetet med att hantera skrotbåtar och vrak genom att införa ett producentansvar för båtar och ett obligatoriskt ägarregister samt skapa incitament som styr mot en ökad återvinning.

16. Hållbar gödselhantering och energiutvinning från stallgödsel, punkt 11 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:1619 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2019/20:1507 av Lorentz Tovatt (MP) och

2019/20:2512 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

BalticSea2020 driver sedan 2010 ett långsiktigt projekt forsknings- och åtgärdsprogram för att finna teknologier och metoder som kan minimera riskerna för läckage av näringsämnen från stallgödsel. Gödsel har i alla tider använts som näring för växter men i takt med en allt mer industriell djurhållning har många stora gårdar inte tillräckligt med mark för att få avsättning för den egna gödseln. Det innebär att kretsloppet bryts och att dessa gårdar riskerar att bli utsläppskällor av fosfor (P) och kväve (N) och därmed

bidragande till bl.a. övergödning. För att åtgärda detta problem har BalticSea2020 sedan 2013 ett storskaligt demonstrationsprojekt i Polen för att minska näringsläckaget på en stor grisgård. Projektet visar att det går att genomföra åtgärder som innebär ett kretslopp av näring. Vänsterpartiet anser att åtgärder måste vidtas för att successivt och på sikt lämna den industriella djurhållningen för att minska miljöbelastning och stärka djurskyddet. De problem den storskaliga djurproduktionen för närvarande orsakar måste dock hanteras. Även i Sverige finns problem med överskott av näring i t.ex. södra Sverige och i Mälardalen. Regeringen bör se till att möjligheterna att införa tekniker för att binda kväve och separera fosfor från gårdar med industriell köttproduktion utreds.

17. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (SD)

av Mikael Strandman (SD), Thomas Morell (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 och
avslår motionerna
2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 10–12,
2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 39–41,
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37–39 och
2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 19.

Ställningstagande

Mängden matsvinn innebär i dag ett enormt resursslöseri. Beräkningar från Naturvårdsverket har visat att varje svensk årligen gör sig av med 74 kg matavfall och att en svensk barnfamilj skulle kunna spara tusentals kronor varje år genom att bättre ta vara på all inköpt mat. Genom att bättre ta till vara avfall och mat i alla led från produktion, transport och förädling hos såväl handlare som konsumenter finns det stora orealiserade möjligheter till samhällsekonomiska besparingar och dessutom möjligheter att minska vårt utnyttjande av jordens resurser. Informationsinsatserna bör förbättras på detta område. Regeringen bör även arbeta för undantag vad gäller bäst-före-datum. Exempelvis hanteras svenska ägg kylda, vilket gör att deras hållbarhet i praktiken är betydligt längre än det sista datum som EU tillåter. Detta medför att butiker varje år tvingas slänga ägg som fortfarande är fullt ätliga.

18. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (C)

av Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 39–41 och

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37–39 och avslår motionerna

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 10–12 samt

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 19.

Ställningstagande

Sverige har en livsmedelsproduktion och ett jordbruk i världsklass när det gäller miljö och djurskydd. Men, det finns fortfarande utmaningar att hantera när det kommer till klimatpåverkan från livsmedelssektorn. Enligt Naturvårdsverket står utsläppen enbart från matsvinnet för två miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Det är nästan en tredjedel av jordbrukssektorns utsläpp. För vissa varor är svinnet så högt att en av två matkassar slängs. Till det kommer den vattenförbrukning, växtskyddsmedel och annat som krävs för att producera mat som sedan bara slängs. Majoriteten uppstår i hushållen, men även i butikerna finns stort svinn. Retursystemen för mejeriprodukter och bröd minskar affärernas incitament att försöka sälja slut på dessa livsmedel, eftersom de kan återlämna varorna nästan utan kostnad.

Att minska matsvinnet är bra för miljön på en mängd olika sätt. FN:s hållbarhetsmål för matavfall till 2030 innebär att matsvinnet ska halveras i butik- och konsumentledet. Sveriges mål är att insatser ska vidtas så att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut senast år 2020 och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara. Vi anser att Sveriges målsättningar bör höjas och att det bör införas krav på obligatorisk insamling av matavfall. Vi vill också undersöka möjligheten att ta till vara på överblivna livsmedel inom kommunala och regionala verksamheter för att på så vis minska det onödiga matsvinnet. Att också ändra märkningen av vissa livsmedel från ett bäst-före datum till ett minst-hållbar-till datum skulle kunna leda till mindre matsvinn av fullt tjänliga livsmedel.

Det är angeläget att minska matsvinnet från näringsverksamheter som restauranger, storkök och butiker. I Frankrike finns sedan ett antal år tillbaka

ett förbud mot matsvinn från butiker. Butiker får helt enkelt inte får slänga mat. Den ska reas bort eller skänkas om den inte är oätlig. På vissa håll i Sverige finns liknande system på frivillig basis. Det är positivt men deltagandet är relativt litet. Fler vägar att stimulera den verksamheten bör prövas, det kan exempelvis göras genom en avgift på matavfall som slängs från större näringsverksamheter.

Vi vill stärka individernas möjlighet till medvetna val i mataffären. För konsumenten är det idag svårt att göra ett upplyst val när det kommer till klimataspekter från livsmedel. Maten står för ungefär en fjärdedel av de svenska utsläppen av klimatgaser. Samtidigt vill tre av fyra konsumenter kunna välja mat med lägre klimatpåverkan. Vi vill därför se en tydlig, obligatorisk, klimatomärkning av livsmedel likt näringsdeklarationerna för att konsumentens val ska underlättas. Klimatomärkningen bör omfatta såväl importerade som inhemskt producerade livsmedel och utsläppen ska beräknas ur ett livscykelperspektiv, där utsläpp från transporter och förpackningar ingår. Inledningsvis bör de produkter med högst klimatavtryck omfattas, men i förlängningen bör även fler varor och tjänster omfattas av sådana deklarerationer.

19. Mål och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 13 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 19 och avslår motionerna

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 10–12,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 39–41 och

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37–39.

Ställningstagande

Vi måste slänga mindre mat, och det avfall som trots allt blir måste tas tillvara på bästa sätt, t.ex. biogasproduktion. Hushållen måste uppmärksammas på vikten av minskat matavfall. Allt fler kommuner agerar aktivt för att återvinna matavfall, inom hushållen och inom kommunens olika storkök, och detta bör öka. Avfallet kan sedan användas för framställning av biogas som kan användas som fordonsbränsle eller till produktion av el och värme.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (SD)

Mikael Strandman (SD), Thomas Morell (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (C)

Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (L)

Nina Lundström (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2.

I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti har framfört i tidigare ställningstagande och i aktuella kommittémotioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

7. Centerpartiets förslag för en cirkulär ekonomi (C)

Ulrika Heie (C) och Sofia Nilsson (C) anför:

Med anledning av de överenskommelser som slutits mellan Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet de gröna och Socialdemokraterna rörande cirkulär ekonomi och arbetet mot nedskräpning och spridning av mikroplaster inom ramen för regeringsavtalet väljer vi att lyfta våra motionsförslag i partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 18, 19, 22, 23 och 24 samt kommittémotion 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5, 6, 7, 29, 30 i ett särskilt yttrande.

Arbetet för en cirkulär ekonomi är angeläget som ett led i såväl miljö- som klimatarbetet. Det är vår mening att det arbetet måste påskyndas, och att Sverige snarast möjligt bör utforma en ambitiös strategi för en biobaserad cirkulär ekonomi. Strategin bör slå fast mål och visioner, så väl som konkreta och effektiva åtgärder för att nå dessa mål. Som ett led i detta bör det fastslås särskilt hur vi kan tillvarata och cirkulera kritiska resurser och råmaterial.

Vidare bör strategin också fastslå hur Sverige avser att verka för att motsvarande nödvändiga åtgärder för en cirkulär ekonomi genomförs i hela den europeiska unionen. I arbetet med att genomföra Januariavtalet avser vi att verka för detta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:72 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rensa Österlens sandstränder från ruttnande tång och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:200 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet för varmkompost i avfallsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:238 av Patrik Björck och Erik Ezelius (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda filtercigaretter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:386 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljölagstiftningen och ansvarsfördelningen vid förorenad mark och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploaterer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omprövning av regelverket för att kunna ta emot andra substrat än stallgödsel för biogasproduktion utan hygienisering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:444 av Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att bötfulla nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även kunna bötfulla nedskräpning med småskräp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:495 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att återinföra en skrotbilspremie och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:596 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja återvinning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stärkt producentansvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga regler för återvinning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om producentansvar för textilier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera kostnader i förhållande till miljönytta till följd av de nya förordningarna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål för insamling och återvinning av textilier och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka onödigt matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda produkter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och återföras som växtnäring med hög tillgänglighet för upptag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av vilka styrmedel som kan användas för att fungerande metoder för återcirkulation av växtnäring från slam ska användas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:677 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av pantsystem för färgpatroner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:679 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:917 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till lagkrav på näringslivet att återvinna alla jordartsmetaller som finns i befintlig elektronisk utrustning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:937 av Ingemar Nilsson och Malin Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för en skrotningspremie för personbilar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:986 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om plast i haven och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1087 av Joakim Järrebring (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom att intensifiera arbetet för en cirkulär ekonomi, förena lägre miljöpåverkan med fler jobb och ökad välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta vetenskapligt grundade, nationella övergripande mål för minskat matsvinn om 50 procent mindre matsvinn senast till 2030 och 75 procent mindre matsvinn senast till 2050 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa ett mål för minskade mängder matavfall i förbränningsanläggningar – en minskning med minst 50 procent senast till 2030 genom ökad sortering av hushållsavfall samt tydligare krav på sortering av importerat hushållsavfall – och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa ett lagkrav om att källsorterat och insamlat matavfall ska

- materialåtervinnas och inte gå till förbränning, att utveckla en strategi för cirkulär ekonomi när det gäller matavfall samt att höja ambitionerna i arbetet med att avgifta kretsloppen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över avfallsdefinitioner och krav på hantering av produkter för att skapa ökade möjligheter för butiker och restauranger att på ett för hälsan och miljön säkert sätt exempelvis packa om och sälja rester och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till Konsumentverket och Energimyndigheten att i standardiseringsarbete främja matförvaring som underlättar för hushållen att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kraven på ansvariga myndigheter att i samverkansarbetet medvetandegöra om överproduktion och överkonsumtion av livsmedel och påverka jordbrukssystemen att använda mindre resurser och fungera effektivare och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kraven på ansvariga myndigheter att i samverkansarbetet förbättra design av livsmedel samt deras förpackningar för att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt prioritera insatser för att minska det animaliska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lag som förbjuder restauranger och dagligvaruhandeln att slänga mat som osorterad brännbar avfallsfraktion och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på att alla professionella aktörer som hanterar mat ska ha en avsättningsplan för överbliven mat och hur den ska hanteras och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det samarbete som finns mellan branschaktörerna i livsmedelskedjan för ett minskat matsvinn, genom tydligare krav i handlingsprogrammen inom ramen för livsmedelsprogrammet, och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge ett fortsatt uppdrag till berörda myndigheter för att dessa ska kunna fortsätta att driva och följa upp matsvinnsarbetet 2020–2030 och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket och Jordbruksverket i uppdrag att tillsammans med

Södertälje kommun sprida arbetssätten i Matlust till fler regioner och kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1182 av Viktor Wärnick (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de regelverk som i dag finns för ekonomisk kompensation i samband med kommunal marksanering bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1190 av Mathias Tegnér och Åsa Westlund (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s ekodesigndirektiv och kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återvinning av plast och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödet för cirkulär upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1199 av Marlene Burwick och Hanna Westerén (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ställa krav på återvunnet material i offentliga upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1258 av Isak From m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av kraftigt ökad återvinning av jordartsmetaller och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1507 av Lorentz Tovatt (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för användandet av hästgödsel för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1618 av Elin Segerlind m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot plastbärkassar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1619 av Elin Segerlind m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att möjligheterna att införa tekniker för att binda

kväve och separera fosfor från gårdar med industriell köttproduktion utreds och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1737 av Per Lodenius m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skrotning av båtar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1753 av Martin Ådahl och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att professionella ombud, inklusive sådana som marknadsför sig på digitala plattformar, ska ha samma rätt och möjligheter som privatpersoner har för sin egen räkning att transportera avfall och oönskade objekt till återvinningscentraler, eller för vidareförsäljning till annan part, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1837 av Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på en översyn av ansvaret och kostnaderna för städning av stränder på grund av marint skräp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1838 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla processen för skrotning av bilar utan kontaktbar ägare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1894 av David Josefsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att böter kan utdömas för att skräpa ned med tobaksfimpar på marken och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2003 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet när det gäller kompostering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2405 av Sofia Westergren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning för kännbara straff för nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2421 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett nationellt pantsystem för batterier och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2512 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förändra lagstiftningen för att få ett större utnyttjande av hästspilling som biobränsle och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2555 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa krav på återvinning av glykol och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2579 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem som möjliggör både återvinning och återbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör möjliggöra att det arbete som pågår kring insamlingen av elektronikavfall utvecklas och gör det möjligt för människor i hela landet att enkelt återvinna sitt elektroniska avfall och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ytterligare pantsystem för plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär krav på livsmedelsbutiker om att försäljning av drycker med plastförpackning endast får ske om dessa är möjliga att panta och därmed återvinnas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med ökat producentansvar samt krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2640 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ta ett nationellt ansvar över havs- och strandmiljön längs Sveriges och Bohusläns kust och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka varor och tjänster som bör omfattas av striktare informationskrav gällande klimat- och miljöpåverkan med utgångspunkt i en livscykelanalys och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över miljöbalken för att förtydliga ansvarsfördelningen vid oljesanering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurs- och kostnadseffektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att motverka den ökande graden av projektifiering i omställningen till en cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om materialåtervinningsmålen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett producentansvar för textilier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett producentansvar för batterier och elektronik och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa det s.k. Green Deal-initiativet för att främja innovationer i den cirkulära ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kontroller införs i syfte att på ett effektivt sätt upptäcka miljöbrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning kring materialavskiljning för komplexa produkter för återvinning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att utveckla ett digitalt system för att spåra farligt avfall och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler regelförenklningar genomförs för att underlätta för småföretag vid transport av mindre mängder farligt avfall och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket som enda myndighet uppdraget att sprida kunskap

om matsvinn och den stora miljöpåverkan detta har och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga lagstiftningen för att säkerställa att verksamheter har möjlighet att sälja vidare avfall med värde på ett säkert sätt och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över avfallslagstiftningen för att bättre främja den cirkulära ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att förändra kraven på reningsverken i syfte att möjliggöra ökad återföring av näringsämnen i avloppsslam till kretsloppet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hanteringen av slaktavfall från vilt för att underlätta för mindre vilthanteringsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2747 av Tina Acketoft m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att den svenska havskusten återkommande städas från skräp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda producentansvaret för läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återvinning av avfall och förpackningar och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nuvarande kostnadseffektiva insamlingen av tidningspapper ska få fortsätta och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en internationell återvinningsavgift på plast och tillkännager detta för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av att slänga enstaka cigarettfimpar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2852 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan verka för ökad återvinning av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö (urban mining) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera forsknings- och utvecklingsinsatser inom urban mining och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera forskning om och utveckling av waste mining och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2906 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra i lag och förordning så att en systematisk återvinning av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar kommer till stånd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka takten i omställningen till en mer cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå höjs och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en gemensam standard för återvinning bör tas fram för hela EU och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för en biobaserad, cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet för att minska nedskräpningen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett producentansvar bör införas för läkemedelsrester i vatten och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målen för matinsamling och energiåtervinning av biologiskt avfall bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flera vägar för att minska matsvinnet bör prövas, exempelvis genom en avgift på matavfall som slängs från större näringsverksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta till vara överblivna livsmedel inom kommunala eller regionala verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3128 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en utfasning av plastpåsar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3143 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att införa ett gemensamt pantsystem i hela Norden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka takten i omställningen till en mer cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell strategi för en biobaserad, cirkulär ekonomi bör tas fram som syftar till att Sverige ska vara världsledande i omställningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att återvinningsmålen på EU-nivå höjs och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en gemensam standard för återvinning bör tas fram för hela EU och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för kvalitetsstandarder på avfall för att underlätta handel med återvinningsbara material och för att kunna kontrollera kvaliteten och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större del av återvinningsmarknaden bör öppnas upp för företagande och konkurrens och om möjligheter till kommunalt inflytande och insamling inom ramen för ett fortsatt sammanhållet producentansvar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på information om förväntad livslängd på varor bör införas och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska driva frågan om att utforma EU-regelverk med skarpare krav på återvinningsbarhet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s ekodesigndirektiv utökas till fler produkter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt mål för insamling och återanvändning av textilier bör införas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen och efterlevnaden för nedskräpning i både tätort, naturområden och på privat mark och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pantsystemet bör samordnas mellan alla Sveriges grannländer och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för båtar och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning för att förenkla hantering av skrotbåtar och vrak och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att fortsätta att betala ut skrotpremie för båtar och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en modell och incitament som styr mot ökad återvinning av båtar och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målen för matsamling och energiåtervinning av biologiskt avfall bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler vägar att minska matsvinnet bör ses över, exempelvis genom en avgift på matavfall som slängs från större näringsverksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta till vara överblivna livsmedel inom kommunala/regionala verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett producentansvar för läkemedelsrester i vatten bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3305 av Emma Hult m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvinga producenter att berätta för oss konsumenter hur länge deras produkter är byggda för att hålla, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett ”produktpass” för alla produkter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer att vinna på att återvinna och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slänga mindre mat och att matavfall bör tillvaratas t.ex. i biogasproduktion och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
15. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:200	Rickard Nordin (C)	
2019/20:386	Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)	16
2019/20:389	Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)	14 och 24
2019/20:495	Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C)	
2019/20:596	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	1–4 och 6
2019/20:597	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	10 och 11
2019/20:603	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	47, 49 och 50
2019/20:677	Michael Rubbestad (SD)	
2019/20:679	Michael Rubbestad (SD)	
2019/20:937	Ingemar Nilsson och Malin Larsson (båda S)	
2019/20:986	Jörgen Hellman m.fl. (S)	
2019/20:1618	Elin Segerlind m.fl. (V)	14
2019/20:1753	Martin Ådahl och Niels Paarup-Petersen (båda C)	
2019/20:1837	Fredrik Christensson och Rickard Nordin (båda C)	
2019/20:1838	Rickard Nordin (C)	
2019/20:2003	Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda 1 och 2 SD)	
2019/20:2421	Jan Ericson (M)	
2019/20:2555	Mats Green (M)	
2019/20:2640	Ann-Sofie Alm (M)	
2019/20:2662	Louise Meijer m.fl. (M)	11
2019/20:2663	Louise Meijer m.fl. (M)	3, 4, 7, 11, 15 och 17
2019/20:2668	Louise Meijer m.fl. (M)	15
2019/20:2747	Tina Acketoft m.fl. (L)	9
2019/20:2761	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	19 och 34
2019/20:2852	Jonas Eriksson m.fl. (MP)	1–4 och 10
2019/20:3107	Annie Löf m.fl. (C)	36
2019/20:3128	Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S)	

2019/20:3143	Markus Wiechel och Alexander Christiansson ⁵ (båda SD)	
2019/20:3258	Kristina Yngwe m.fl. (C)	18, 28 och 31
2019/20:3267	Kristina Yngwe m.fl. (C)	20